

Fundusze Europejskie
dla Mazowsza

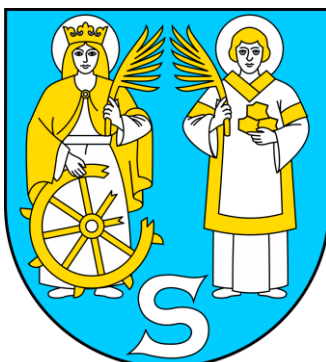

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Mazowsze.
serce Polski

Analiza ubóstwa energetycznego w Gminie Wieniawa

Wieniawa, grudzień 2024 r.

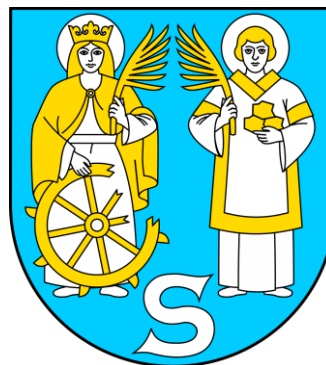
Zamawiający:

Gmina Wieniawa

Urząd Gminy Wieniawa
ul. Kochanowskiego 88
26-432 Wieniawa

tel. +48 (48) 673 00 01

e-mail: sekretariat@gminawieniawa.pl

Wykonawca:

ATsys.pl Sp. z o.o. Spółka

Komandytowa

ul. Lompy 7/3
40-030 Katowice

NIP: 634-28-17-144

REGON: 243232469

KRS: 0000457756

E-mail: kontakt@atsys.pl

Analiza objęta jest dofinansowaniem w ramach projektu: "Mazowsze bez smogu", nr FEMA.02.01-IP.01-01TS/24, złożonego w ramach naboru FEMA.02.01-IP.01-010/23, Priorytet II "Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza", Działanie 2.1 "Efektywność energetyczna" Typ projektu " Wsparcie mazowieckich gmin w realizacji programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim" Funduszy Europejskich dla Mazowsza 2021-2027

Spis treści:

I.	Podstawy prawne	10
I.1.	Definicja i pojęcia powiązane	10
I.1.1.	Czysta energia dla wszystkich Europejczyków	15
I.1.2.	Dyrektywa 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 roku w sprawie efektywności energetycznej.....	15
I.1.3.	Polityka Energetyczna Polski do 2040 r. (PEP2040)	15
I.1.4.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)	16
I.1.5.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.....	16
I.1.6.	Ustawa o wspieraniu termomodernizacji i remontów	16
I.2.	Powiązania z dokumentami i źródłami wojewódzkimi	18
I.2.1.	Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze	18
I.2.2.	Program ochrony powietrza województwa mazowieckiego.....	18
I.2.3.	Uchwała antysmogowa dla województwa mazowieckiego.....	20
II.	Założenia dotyczące przeprowadzenia analizy ubóstwa	23
III.	Charakterystyka obszaru	26
III.1.	Stan jakości powietrza na terenie województwa mazowieckiego w 2023 roku.....	26
III.2.	Charakterystyka Gminy Wieniawa.....	29
III.3.	Wskaźniki niezbędne do oceny ubóstwa energetycznego na terenie województwa mazowieckiego i Gminy Wieniawa	35
III.4.	Dane z inwentaryzacji źródeł ciepła na terenie Gminy Wieniawa.....	38
III.5.	Omówienie wyników ankietyzacji dotyczącej analizy ubóstwa energetycznego w Gminie Wieniawa.....	41
IV.	Opis monitoringu zjawiska ubóstwa energetycznego.....	51
V.	Sposoby radzenia sobie ze wzrostem, cen energii i opału	54
VI.	Podsumowanie	57
VII.	Literatura	63

Informacje ogólne

Pojęcie ubóstwa energetycznego wprowadzono w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego, energii elektrycznej i uchylającej dyrektywę 2003/54/WE. Od tego czasu rozszerzono je w narracji na temat sprawiedliwej i uczciwej transformacji energetycznej. Najnowsze zmiany prawne wprowadzone w ramach pakietu "Gotowi na 55"¹ przewidują kompleksowe podejście do zwalczania podstawowych przyczyn ubóstwa energetycznego. W pakiecie tym wprowadzono pierwszą ogólnounijną definicję ubóstwa energetycznego - w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1791 w połączeniu z przepisami dotyczącymi priorytetowego traktowania środków w zakresie efektywności energetycznej i renowacji budynków, wśród grup dotkniętych ubóstwem energetycznym i innych grup szczególnie wrażliwych.

Ogólnie przyjęta definicja zakłada, zgodnie z treścią art. 5gb ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. 2024 r., poz. 266, 834, 859), iż ubóstwo energetyczne oznacza sytuację, w której gospodarstwo domowe prowadzone przez jedną osobę lub przez kilka osób wspólnie w samodzielny lokal mieszkalny lub w budynku mieszkalnym jednorodziennym, w którym nie jest wykonywana działalność gospodarcza, nie może zapewnić sobie wystarczającego poziomu ciepła, chłodu i energii elektrycznej do zasilania urządzeń i do oświetlenia, w przypadku gdy gospodarstwo domowe łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) osiąga niskie dochody,
- 2) ponosi wysokie wydatki na cele energetyczne,
- 3) zamieszkuje w lokalu lub budynku o niskiej efektywności energetycznej ².

Ubóstwo energetyczne dotyczy wszystkich państw członkowskich. W związku z tym w art. 3 ust. 3 lit. d) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999³ nałożono na państwa członkowskie wymóg oszacowania liczby obywateli dotkniętych ubóstwem energetycznym, ustanowienia celu dotyczącego zmniejszenia tej liczby (jeśli jest ona

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów (COM(2021) 550 final).

² Ustawa z dn. 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. 2024 r., poz.266 ze zm.).

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).

wysoka) oraz opisanie polityk i środków służących zwalczaniu ubóstwa energetycznego w ich ostatecznych krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu. Państwa członkowskie musiały przedłożyć takie informacje po raz pierwszy w 2019 r.

Zgodnie z wytycznymi w zakresie przygotowania analizy ubóstwa niezbędne jest sporządzenie opracowania nakierowanego na wspieranie osób ubogich energetycznie. Potrzeba ta wynika z obserwacji, diagnozy oraz konieczności uporządkowania działań w stosunku do osób dotkniętych zjawiskiem ubóstwa energetycznego.

Podstawowym celem analizy ubóstwa jest identyfikacja i wspieranie grup wrażliwych, a przez to zmniejszenie kosztów energii w budynkach mieszkalnych i zmniejszenie ich presji na środowisko.

W ramach celu głównego osiągnięte zostaną także cele pośrednie w postaci:

- identyfikacji grup wrażliwych i ich podział,
- zmniejszenie kosztów zużycia energii poprzez wdrażanie zaplanowanych działań inwestycyjnych oraz działań edukacyjnych wśród grup wrażliwych,
- zmniejszenie zapotrzebowania na energię poprzez wdrażanie zaplanowanych działań inwestycyjnych oraz działań edukacyjnych wśród grup wrażliwych,
- planu działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych dla grup wrażliwych Gminy Wieniawa,
- współpracy wszystkich podmiotów i osób zajmujących się polityką energetyczną i społeczną na terenie Gminy Wieniawa,
- ograniczenia emisji dwutlenku węgla i zanieczyszczeń przez mieszkańców należących do grup wrażliwych i zwiększenie ich zainteresowania technologiami odnawialnych źródeł energii.

Wyzwania, z których wynika kompleksowe podejście do zjawiska ubóstwa energetycznego to:

- wzrost kosztów energii i paliw,
- wysokie koszty inwestycyjne zadań w zakresie budowy infrastruktury do produkcji energii z odnawialnych źródeł energii i produkcji niskoemisyjnej energii oraz ciepła,
- brak identyfikacji zjawiska ubóstwa energetycznego na terenie Gminy Wieniawa,
- brak wystarczającej edukacji mieszkańców w zakresie korzyści płynących z wykorzystania odnawialnych źródeł energii i niskoemisyjnych źródeł ciepła,
- brak źródeł współfinansowania inwestycji w zakresie budowy infrastruktury do produkcji energii z odnawialnych źródeł energii, skierowanych do osób dotkniętych zjawiskiem ubóstwa energetycznego.

Ważnym zjawiskiem, które towarzyszy problemom ubóstwa energetycznego jest występowanie niskiej emisji i złej jakości powietrza. W związku z rosnącymi kosztami energii występuje konieczność wykorzystywania mniej kosztownych i bardziej emisyjnych paliw, a także brak inwestycji w zakresie termomodernizacji budynków i zastosowania odnawialnych źródeł wytwarzania energii (ciepła, energii elektrycznej). Przykładem jest wracanie do spalania flotów lub mułów w kotłach „awaryjnych” w celu obniżenia kosztów zakupu opału, powrót do spalania węgla w budynkach, gdzie wykorzystywano gaz lub spalanie odpadów i przedmiotów, które nie są paliwem do źródeł ciepła (spalanie śmieci).

Problem niskiej emisji powiązany jest z emisją gazów cieplarnianych, wysokimi kosztami niskoemisyjnych paliw i technologii produkcji ciepła oraz energii, niedostateczną efektywnością energetyczną budynków mieszkalnych i brakiem możliwości przeprowadzenia działań termomodernizacyjnych, a także niskim udziałem produkcji energii z odnawialnych czy niskoemisyjnych źródeł energii. Dlatego też należy traktować te problemy łącznie, a wszelkie działania wpływające na zmniejszenie zużycia energii, czy też zmianę źródła ogrzewania budynków w sektorze komunalno-bytowym, stanowią istotne wyzwanie przyczyniające się do ograniczenia wszystkich, wcześniej opisanych negatywnych efektów środowiskowych.

Z najnowszych danych wynika, że w 2022 r. około 40 mln Europejczyków we wszystkich państwach członkowskich, a więc 9,3 % ludności Unii Europejskiej, nie było w stanie odpowiednio ogrzać swoich domów. Jest to gwałtowny wzrost w porównaniu z 2021 r., kiedy w takiej sytuacji było 6,9 % ludności. Odsetek ten wzrósł ponad dwukrotnie w przypadku osób o niższych dochodach.⁴ Wskazane dane świadczą o globalnym problemie ubóstwa i wymagają wprowadzenia działań naprawczych w celu zwalczania przyczyn na każdym szczeblu zarówno pod kątem infrastrukturalno-technicznym oraz społeczno-ekonomicznym.

Samorząd Województwa Mazowieckiego przeprowadził na terenie województwa badanie dotyczące ubóstwa energetycznego (badanie obejmowało okres 2023 roku). Zgodnie z badaniem zleconym przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej wynika, że od 7,1% do 38,1% mieszkańców Mazowsza jest dotkniętych ubóstwem energetycznym. Liczba ta jest różna i waha się w zależności od przyjętej definicji zjawiska ubóstwa energetycznego. 7,1% ankietowanych nie jest w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb energetycznych, zaś 38,1% spełnia swoje podstawowe potrzeby energetyczne, lecz musi je realizować w

⁴ Eurostat (ilc_mdcs01)

sposób oszczędny⁵. Powyższe dane świadczą o konieczności podjęcia działań w kierunku zwalczania przyczyn występowania zjawiska ubóstwa energetycznego.

Warto również zwrócić uwagę na dane wskaźnikowe udostępnione przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska w 2023 roku. W zestawieniu wskazane są m.in. wskaźniki za lata 2019-2022 w obszarach: „Wysokie Koszty, Niskie Dochody”, „Podwójna mediana wydatków na energię” oraz „Zdolność do terminowego opłacania rachunków” w odniesieniu do poszczególnych województw.

Wskaźnik „Wysokie Koszty, Niskie Dochody” jest miarą stosowaną do oceny sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych, która wskazuje na dysproporcję między ponoszonymi wydatkami a osiąganymi dochodami. Zwykle wykorzystywany jest w analizach społecznych i ekonomicznych, zwłaszcza w kontekście ubóstwa energetycznego lub trudności materialnych. Wysokie koszty odnoszą się do wydatków na podstawowe potrzeby (np. energia, opał, mieszkanie), które stanowią znaczną część dochodów, a niskie dochody wskazują na ograniczone zasoby finansowe gospodarstwa domowego.

Wskaźnik ten może służyć jako narzędzie do identyfikacji osób i rodzin, które znajdują się w trudnej sytuacji finansowej, narażonych na wykluczenie społeczne lub energetyczne, oraz jako podstawa do opracowywania działań pomocowych lub polityk publicznych mających na celu wsparcie tych gospodarstw.

Wskaźnik „Podwójna mediana wydatków na energię” to miara stosowana do oceny skali ubóstwa energetycznego w gospodarstwach domowych. Określa go dwukrotność mediany wydatków na energię, która stanowi punkt odniesienia w analizach dotyczących wydatków na energię w danej populacji. Mediana to wartość środkowa w zbiorze danych, dzieląca je na dwie równe części, a podwójna mediana oznacza wartość dwukrotnie wyższą od tej liczby.

Zatem wskaźnik ten wskazuje na sytuacje, w których gospodarstwa domowe wydają na energię kwotę, która przekracza dwukrotność mediany wydatków na energię w populacji, co sugeruje, że wydatki te stanowią nieproporcjonalnie dużą część ich dochodów. Używany jest do identyfikowania gospodarstw domowych, które są narażone na ubóstwo energetyczne, czyli takie, które mają trudności w pokryciu kosztów energii, co może prowadzić do dalszych problemów społecznych i zdrowotnych.

Wskaźnik „Zdolność do terminowego opłacania rachunków” odnosi się do miary finansowej, która ocenia, jak skutecznie gospodarstwo domowe lub osoba radzi sobie z opłacaniem swoich zobowiązań finansowych w terminie. Zdolność ta jest istotnym wskaźnikiem zdrowia

⁵ Diagnoza przyczyn ubóstwa energetycznego w województwie mazowieckim. Raport końcowy z badań. Rozdział I.

finansowego, ponieważ terminowe regulowanie rachunków świadczy o stabilności finansowej, dobrej organizacji zarządzania budżetem oraz odpowiednim poziomie dochodów w porównaniu do wydatków.

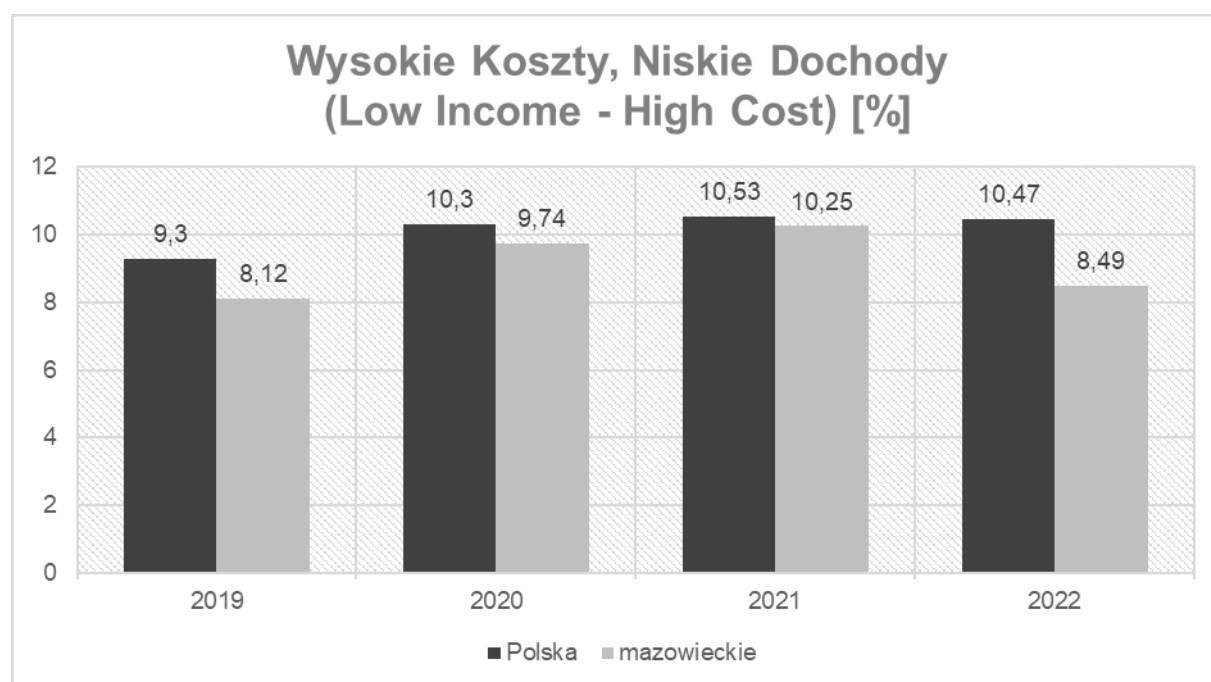
Wskaźnik ten może być obliczany na podstawie proporcji terminowo opłaconych rachunków do ogólnej liczby rachunków lub kwoty zaległości w stosunku do całości wydatków gospodarstwa domowego. Niska zdolność do terminowego opłacania rachunków może wskazywać na problemy finansowe, takie jak niewystarczające dochody, zbyt wysokie wydatki, zadłużenie lub niestabilną sytuację finansową, co może prowadzić do ryzyka wykluczenia społecznego lub ubóstwa.

Porównanie województwa mazowieckiego na tle Polski przedstawiają tabele poniżej.

Tabela 1 Wysokie Koszty, Niskie Dochody za lata 2019-2022

Wskaźnik	Przekrój	2019	2020	2021	2022
Wysokie Koszty, Niskie Dochody (Low Income - High Cost) [%]	Polska	9,3	10,3	10,53	10,47
Wysokie Koszty, Niskie Dochody (Low Income - High Cost) [%]	mazowieckie	8,12	9,74	10,25	8,49

źródło: www.dane.gov.pl, data udostępnienia 19.12.2024

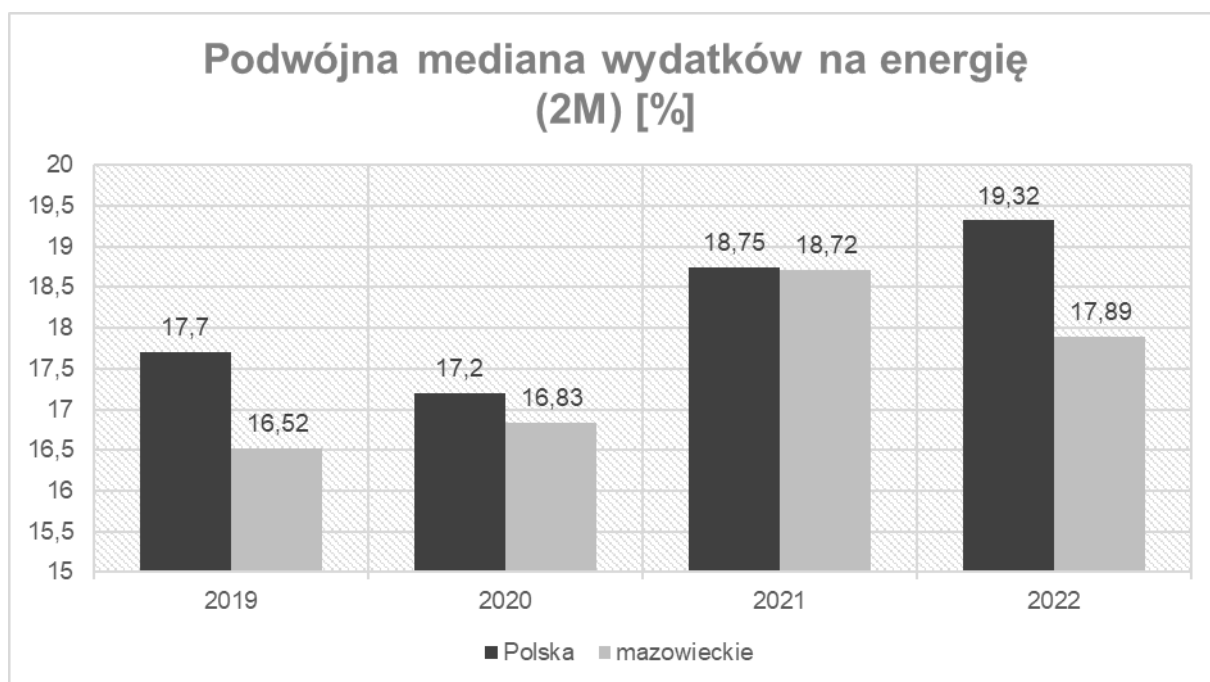
Rysunek 1 Wysokie Koszty, Niskie Dochody za lata 2019-2022

źródło: www.dane.gov.pl, data udostępnienia 19.12.2024

Tabela 2 Podwójna mediana wydatków na energię za lata 2019-2022

Wskaźnik	Przekrój	2019	2020	2021	2022
Podwójna mediana wydatków na energię (2M) [%]	Polska	17,7	17,2	18,75	19,32
Podwójna mediana wydatków na energię (2M) [%]	mazowieckie	16,52	16,83	18,72	17,89

źródło: www.dane.gov.pl, data udostępnienia 19.12.2024

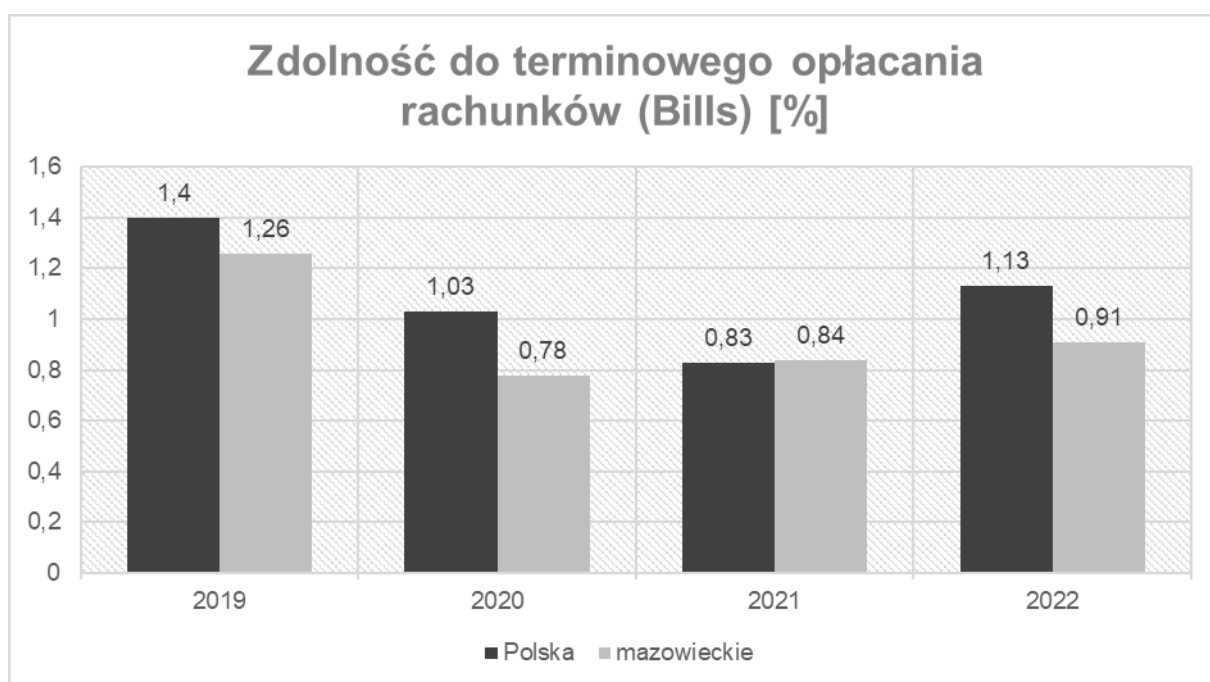
Rysunek 2 Podwójna mediana wydatków na energię za lata 2019-2022

źródło: www.dane.gov.pl, data udostępnienia 19.12.2024

Tabela 3 Zdolność do terminowego opłacania rachunków za lata 2019-2022

Wskaźnik	Przekrój	2019	2020	2021	2022
Zdolność do terminowego opłacania rachunków (Bills) [%]	Polska	1,4	1,03	0,83	1,13
Zdolność do terminowego opłacania rachunków (Bills) [%]	mazowieckie	1,26	0,78	0,84	0,91

źródło: www.dane.gov.pl, data udostępnienia 19.12.2024

Rysunek 3 Zdolność do terminowego opłacania rachunków za lata 2019-2022

źródło: www.dane.gov.pl, data udostępnienia 19.12.2024

Jak ukazują powyższe dane, województwo mazowieckie nie odbiega znacznie w statystykach od ogólnych dotyczących całej Polski. W przedziale lat 2019-2022 zauważyć można, że wskaźniki z roku na rok miały tendencję wzrostową, co może świadczyć o wzroście problemu ubóstwa.

Podstawowym celem analizy ubóstwa energetycznego na terenie Gminy Wieniawa jest oszacowanie skali zjawiska, identyfikacja ubogich energetycznie gospodarstw domowych i wskazanie instrumentów wsparcia.

Wyróżnia się dwie grupy czynników warunkujących ubóstwo energetyczne. Pierwszy to czynnik infrastrukturalno-techniczny, czyli elementy charakterystyki budynków, które wpływają na efektywność energetyczną (wiek budynku, powierzchnia mieszkania na jedną osobę i rodzaj ogrzewania). Drugą grupę stanowią cechy społeczno-ekonomiczne, determinujące poziom dochodów oraz ryzyko ubóstwa.

I. Podstawy prawne

I.1. Definicja i pojęcia powiązane

Podstawową definicję ubóstwa energetycznego przedstawia dokument pn. „Metodyka analizy ubóstwa energetycznego dla Gmin”, opracowana przez Krajową Agencję Poszanowania Energii S.A. dla województwa małopolskiego:

„Ubóstwo energetyczne występuje wtedy, gdy gospodarstwo domowe nie jest w stanie zapewnić sobie wystarczającego poziomu ciepła, chłodu, oświetlenia i energii do zasilania urządzeń, w wyniku połączenia niskich dochodów, wysokich wydatków energetycznych i niskiej efektywności energetycznej w domu”.⁶

Definicję ubóstwa energetycznego określono w zaleceniach Komisji (UE) 2020/1563 z dnia 14 października 2020 r. dotyczących ubóstwa energetycznego, według których:

„ubóstwo energetyczne to sytuacja, w której gospodarstwa domowe nie mają dostępu do podstawowych usług energetycznych”.

Dodatkowo w załączniku do tego dokumentu określono wskaźniki ubóstwa energetycznego.

Podzielone są one na cztery grupy:

- a) wskaźniki porównawcze wydatków na energię i dochodów,
- b) wskaźniki bazujące na samoocenie,
- c) wskaźniki bazujące na pomiarach bezpośrednich,
- d) wskaźniki pośrednie.

Wskaźniki porównawcze wydatków na energię i dochodów mają za zadanie ilościowe określenie skali ubóstwa energetycznego za pomocą porównania wydatków na energię oraz całkowitych dochodów wytypowanych mieszkańców. Przykładem jest tutaj procent lub liczba gospodarstw domowych, wydających powyżej pewnego odsetka swoich dochodów do dyspozycji, na domowe usługi energetyczne.

Wskazane w zaleceniach **wskaźniki bazujące na samoocenie** pozwalają na ocenę jakościową, czyli określenie „jak jest” w oczach tych osób, poprzez wskazanie czy są w stanie ponosić wydatki o określonej wysokości. Mowa tu przede wszystkim o odpowiedzi na pytanie: Czy mieszkańcy mogą zapewnić odpowiednią temperaturę w domu w sezonie zimowym i letnim (dotyczy chłodzenia budynków w sezonie letnim za pomocą np. klimatyzatorów)?

⁶ Skrzypek A., Wierzchołowska-Dziedzic A., Metodyka analizy ubóstwa energetycznego, KRAJOWA AGENCJA POSZANOWANIA ENERGII SA, 2021 s. 4,

Wskaźniki bazujące na pomiarach bezpośrednich to pomiar właściwości fizycznych w badanych budynkach, np. pomiar temperatury i porównanie jej do warunków klimatycznych i norm.

Wskaźniki pośrednie wskazane jako ostatnie służą do pomiaru ubóstwa energetycznego w oparciu o dane instytucji zewnętrznych i dostawców energii. Wskaźnikami tymi są: zaległości w opłatach za media, liczba wyłączeń mediów i jakość mieszkań.

Zalecenia Komisji (UE) również określają wskaźniki oraz ich źródło, które powinny służyć do oceny zjawiska ubóstwa energetycznego. Należą do nich: wskaźniki koncentrujące się na dostępności cenowej usług energetycznych oraz wskaźniki uzupełniające.

Wskaźniki koncentrujące się na dostępności cenowej usług energetycznych:

- odsetek populacji zagrożony ubóstwem energetycznym (poniżej 60% krajowej mediany ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji), niebędący w stanie zapewnić wystarczającego poziomu ogrzewania w swoich domach, na podstawie pytania: „Czy Państwa gospodarstwo domowe stać na zapewnienie odpowiedniego ogrzewania?” (Eurostat, SILC ilc_mdcs01);
- odsetek populacji ogółem, niebędących w stanie zapewnić wystarczającego poziomu ogrzewania w swoich domach, na podstawie pytania: „Czy Państwa gospodarstwo domowe stać na zapewnienie odpowiedniego ogrzewania?” (Eurostat, SILC ilc_mdcs01);
- zaległości w opłatach za media: odsetek populacji zagrożonych ubóstwem (poniżej 60% krajowej mediany ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji), z zaległościami w opłatach za media (Eurostat, SILC [ilc_mdcs07]);
- zaległości w opłatach za media: odsetek populacji z zaległościami w opłatach za media (Eurostat, SILC [ilc_mdcs07]);
- wydatki na energię elektryczną, gaz i inne paliwa jako część wydatków gospodarstwa domowego ogółem;
- odsetek gospodarstw domowych, których udział wydatków na energię w dochodach przekracza ponad dwukrotnie krajową medianę udziału (źródło: Eurostat „Badania budżetów gospodarstw domowych”, 2015);
- odsetek gospodarstw domowych, których bezwzględne wydatki na energię są niższe niż połowa mediany krajowej (źródło: Eurostat „Badania budżetów gospodarstw domowych”, 2015).

Wskaźniki uzupełniające:

- ceny energii elektrycznej dla gospodarstw domowych będących odbiorcami – zakres średniego zużycia (Eurostat, [nrg_pc_204]);
- ceny gazu dla gospodarstw domowych będących odbiorcami – zakres średniego zużycia (Eurostat, [nrg_pc_202]);
- ceny gazu dla gospodarstw domowych będących odbiorcami – zakres najniższego zużycia (Eurostat, [nrg_pc_202]);
- odsetek populacji zagrożonych ubóstwem (poniżej 60% krajowej mediany ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji), z zaciekami, wilgocią w mieszkaniach lub butwieniem ich elementów (Eurostat, SILC [ilc_mdho01]);
- odsetek populacji z zaciekami, wilgocią w mieszkaniach lub butwieniem ich elementów – populacja ogółem (Eurostat, SILC [TESSI292]);
- zużycie energii końcowej na metr kwadratowy w sektorze mieszkaniowym, z korektą na warunki klimatyczne (baza danych projektu Odyssee-MURE).

W zaleceniach Komisji UE 2020/1563 wskazano także listę pytań niezbędnych do oceny zjawiska ubóstwa. Należą do nich:

- 1) Odsetek mieszkańców zagrożony ubóstwem energetycznym w oparciu o odpowiedź na pytanie: „Czy Państwa gospodarstwo domowe stać na zapewnienie odpowiedniego ogrzewania?”.
- 2) Odsetek mieszkańców, którzy nie mogą zapewnić odpowiedniego komfortu cieplnego w oparciu o odpowiedź na pytanie: „Czy Państwa gospodarstwo domowe stać na zapewnienie odpowiedniego ogrzewania?”.
- 3) Zaległości w opłatach za media.
- 4) Udział wydatków na ogrzewanie i media w dochodzie dyspozycyjnym.
- 5) Odsetek gospodarstw domowych, których udział wydatków na energię w dochodach przekracza ponad dwukrotnie krajową medianę udziału.
- 6) Odsetek gospodarstw domowych, których bezwzględne wydatki na energię są niższe niż połowa mediany krajowej.
- 7) Zużycie energii końcowej na metr kwadratowy w sektorze mieszkaniowym.
- 8) Odsetek populacji z zaciekami, wilgocią w mieszkaniach lub butwieniem elementów konstrukcyjnych oraz wyposażenia mieszkania.

Wymienione wyżej wskaźniki oraz pytania są spójne z pytaniami zadawanymi mieszkańcom Gminy Wieniawa w ramach przeprowadzonej analizy ubóstwa energetycznego.

Istotną z punktu widzenia opisu ilościowego definicję przytacza dr Katarzyna Chojnacka⁷: „Gospodarstwo domowe jest ubogie, jeśli koszt utrzymania komfortowych warunków cieplnych (tj. ok. 21°C w głównych pomieszczeniach i ok. 18°C w pozostałych) to koszt co najmniej 10% ogółu wydatków tego gospodarstwa”.

W § 134 pkt 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, zostały określone temperatury wymagane w poszczególnych rodzajach pomieszczeń – tj. 20°C w pokojach mieszkalnych, przedpokojach, kuchniach oraz 24°C w łazienkach. W związku z tym można uznać, że komfort cieplny w warunkach polskich uzyskiwany jest w przypadku utrzymania temperatur pomieszczeń na tym poziomie.

Dodatkowym pojęciem związanym z pojęciem ubóstwa energetycznego jest tzw. pojęcie: odbiorca wrażliwy. Definicję określono w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne (Dz.U. z 2024 r., poz. 266, 834, 859 ze zm.). Wskazano w niej definicję odbiorcy wrażliwego energii elektrycznej oraz odbiorcy wrażliwego paliw gazowych.

Definicje te wskazują, że:

- odbiorca wrażliwy energii elektrycznej to osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy oraz która jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkuje w miejscu dostarczania energii elektrycznej;
- odbiorca wrażliwy paliw gazowych to osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy na zakup opału oraz która jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży gazu zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkuje w miejscu dostarczania paliw gazowych.

W literaturze opisującej zjawisko ubóstwa energetycznego wskazywane są również inne definicje ubóstwa energetycznego. Określają one grupę osób narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego nie tylko jako osoby, które nie są w stanie ponieść kosztów w celu ogrzania mieszkań zapewniając określony komfort cieplny, ale też które rezygnują z realizacji innych podstawowych potrzeb, aby zapewnić komfort cieplny lub rezygnują z innych czynności, np. ogrzewania ciepłej wody.

Powyżej określony wskaźnik w wysokości 10% modyfikuje się ze względu na miejsce analizy. W opracowaniach przyjmuje się go na poziomie od 13-20%, co omawia szeroko

⁷ opracowanie zbiorowe, Problem bogactwa i ubóstwa w teoriach społeczno-ekonomicznych, red. nauk. Dankowska-Prokop B., Grabowski A., Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2020, s. 104

w swoim opracowaniu Stanisław Hałabura⁸. W 2023 roku według danych GUS procentowy udział miesięcznych wydatków na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii w wydatkach ogółem gospodarstw domowych Polski wynosił 19,88%, a w województwie mazowieckim wynosił średnio 19,21%. W związku z tym na rzecz analizy można przyjąć, że gospodarstwo domowe narażone na zjawisko ubóstwa energetycznego przeznacza co najmniej 20% swoich dochodów na wydatki związane z energią i ciepłem, a także takie które w sposób niewystarczający utrzymuje komfort cieplny w budynku powodując m.in. zawilgocenie lub zły stan techniczny budynku.

Zmiany dotyczące poziomu wydatków na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii w województwie mazowieckim i Polsce oraz ich udziału w wydatkach ogółem w latach 2012 – 2023 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 4 Zmiany dotyczące poziomu wydatków na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii w województwie mazowieckim i Polsce w latach 2012 – 2023 oraz ich udziału w wydatkach ogółem

Obszar	Rodzaj wydatku	2012	2013	2014	2015	2016	2017
POLSKA	ogółem	1 050,78	1 061,70	1 078,74	1 091,19	1 131,64	1 176,44
	użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii	213,77	220,56	216,73	219,48	221,35	229,92
	udział wydatków w wydatkach ogółem	20,34%	20,77%	20,09%	20,11%	19,56%	19,54%
Województwo mazowieckie	ogółem	1 353,89	1 331,00	1 355,41	1 370,71	1 369,88	1 420,70
	użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii	250,17	260,34	250,97	253,84	238,55	243,85
	udział wydatków w wydatkach ogółem	18,48%	19,56%	18,52%	18,52%	17,41%	17,16%

Obszar	Rodzaj wydatku	2018	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	ogółem	1 186,86	1 251,73	1 209,58	1 316,09	1 475,22	1 636,29
	użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii	217,44	224,93	227,37	249,61	280,62	325,33
	udział wydatków w wydatkach ogółem	18,32%	17,97%	18,80%	18,97%	19,02%	19,88%
Województwo mazowieckie	ogółem	1 421,13	1 476,26	1 443,01	1 508,28	1 672,67	1 849,11
	użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii	237,85	259,45	261,98	276,26	305,32	355,2
	udział wydatków w wydatkach ogółem	16,74%	17,57%	18,16%	18,32%	18,25%	19,21%

Źródło: Bank danych lokalnych GUS, dane za 2012-2023, dostęp: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/tablica>

⁸ Stanisław Hałabura, Efektywność energetyczna a ubóstwo energetyczne w budownictwie wielorodzinnym, 2018, Fundacja na rzecz Czystej Energii, s. 21 -26

I.1.1. Czysta energia dla wszystkich Europejczyków

Pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” (Clean Energy for all Europeans Package – CEP) po raz pierwszy został przedstawiony przez Komisję Europejską 30 listopada 2016 r. CEP ma na celu przyspieszenie budowy wewnętrznego rynku energii elektrycznej, zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii oraz wzmocnienie odbiorcy końcowego energii – konsumenta.

Zadaniem tej strategii jest określenie wytycznych do przechodzenia na czystą energię w Unii Europejskiej. Zgodnie z założeniami strategii odchodzenie od paliw kopalnych na rzecz gospodarki bezemisyjnej stanowi jedno z największych wyzwań naszych czasów.

W dokumencie wskazano, że we wszystkich planach dotyczących sprawiedliwej transformacji niezbędne jest monitorowanie ubóstwa energetycznego i ujęcie zagadnień związanych z tym pojęciem we wszystkich planach związanych z energią i klimatem. Powołane zostało w tym celu Europejskie Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego. W strategii ujęto m.in. uwzględnienie konsumentów, jako podmiotów zaangażowanych w proces transformacji energetycznej Unii Europejskiej.

I.1.2. Dyrektywa 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 roku w sprawie efektywności energetycznej

Dyrektywa zawiera plan ograniczenia zużycia energii, a także środki sprzyjające poprawie efektywności energetycznej. Wymagania te zostały implementowane do polskich aktów prawnych. Podstawowym aktem prawnym jest ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1047) oraz akty wykonawcze, tj. wykazy programów i instrumentów finansowych dotyczących przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej u odbiorcy końcowego lub zmiana rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu sporządzania audytu efektywności energetycznej oraz metod obliczania oszczędności energii.

I.1.3. Polityka Energetyczna Polski do 2040 r. (PEP2040)

Polityka przedstawia strategię w zakresie energetyki, zgodnie z przyjętymi zapisami pakietu klimatyczno-energetycznego Unii Europejskiej. Przewidziano w niej kierunki poprawy efektywności energetycznej poprzez modernizację przestarzałych systemów grzewczych, sieci przesyłowych i dystrybucyjnych, realizację prac termomodernizacyjnych, budowę wysokosprawnych jednostek wytwórczych.

W Polityce Energetycznej Państwa do 2040 roku pojawia się również pojęcie ubóstwa energetycznego. Według Polityki Energetycznej Państwa do 2040 roku transformacja energetyczna ma zapewnić akceptowalne społecznie ceny energii i nie pogłębiać ubóstwa energetycznego. Walka z ubóstwem jest jednym z celów określonych w Polityce Energetycznej Państwa do 2040 roku, zgodnie z którym zjawisko ubóstwa energetycznego ma być zredukowane maksymalnie do 6% ogółu gospodarstw domowych.

W PEP2040 wskazano również, że zjawisko ubóstwa energetycznego - poprzez nieefektywne wykorzystanie energii - przyczynia się do wystąpienia niskiej emisji. Jako podstawowe przyczyny tego zjawiska wskazane zostały: niedostateczna wartość środków finansowych na modernizację źródeł ciepła, termomodernizację czy zakup niskoemisyjnych paliw, przez co ma miejsce spalanie paliw niskiej jakości.

I.1.4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Strategia jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i poszczególnych województw. W dokumencie wskazany został nowy model rozwoju regionalnego Polski jako kraju społecznie i terytorialnie zrównoważonego, dzięki któremu będą efektywnie wykorzystywane zasoby i potencjały wszystkich regionów kraju. W strategii został wskazany *Cel. 3 - Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie*, w ramach którego konieczne jest wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem i wzmacnianie współpracy na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym. Idee wskazane w niniejszym Planie działań wpływają na poprawę współpracy i przekazanie doświadczeń pomiędzy gminami.

I.1.5. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Istotnym elementem funkcjonowania obszarów miejskich jest odpowiednia polityka zagospodarowania przestrzennego, a także ukierunkowanie przekształceń w sposób jak najmniej wpływający na środowisko naturalne. Niniejszy dokument jest spójny z Celem numer 5 Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – *Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego, kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa*.

I.1.6. Ustawa o wspieraniu termomodernizacji i remontów

Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz.U. z 2024 r., poz. 1446, 1473, 1572, 1635),

wprowadziła możliwość finansowania przedsięwzięć niskoemisyjnych. Zgodnie z jej zapisami do wsparcia kwalifikują się osoby, które spełniają następujące kryteria:

- 1) Wnioskodawca posiada $\frac{1}{2}$ udziałów/praw do nieruchomości jako właściciel lub współwłaściciel lub posiadacz samoistny lub współposiadacz samoistny całości lub części budynku mieszkalnego jednorodzinnego lub lokalu.
- 2) Wnioskodawca jest członkiem gospodarstwa domowego, w którym przeciętny miesięczny dochód nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym zgodnie z zapisami ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, oraz złoży oświadczenie, w którym określiła liczbę osób w gospodarstwie domowym.
- 3) Wnioskodawca posiada łącznie środki własne oraz zasoby majątkowe nieprzekraczające kwoty 53.000,00 złotych, z wyłączeniem:
 - a. wartości budynku, którego dotyczy przedsięwzięcie niskoemisyjne,
 - b. wartości nieruchomości gruntowych związanych odpowiednio z budynkiem lub lokalem, którego dotyczy przedsięwzięcie niskoemisyjne.
- 4) Wnioskodawca złoży oświadczenie zawierające dane wszystkich członków gospodarstwa domowego oraz oświadczenie o posiadanych środkach i zasobach majątkowych.
- 5) Wnioskodawca faktycznie zamieszkuje w budynek/lokal, którego dotyczy przedsięwzięcie niskoemisyjne.
- 6) Wnioskodawca wyrazi zgodę na udostępnienie budynku/lokalu, którego dotyczy przedsięwzięcie niskoemisyjne w celu realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego.
- 7) Wnioskodawca wyrazi zgodę na udostępnienie budynku/lokalu, którego dotyczy przedsięwzięcie niskoemisyjne na potrzeby montażu mikroinstalacji, w tym na potrzeby energetyczne gminy lub spółdzielni energetycznych i klastrów energii.
- 8) Wnioskodawca wyrazi zgodę na udostępnienie budynku/lokalu, którego dotyczy przedsięwzięcie niskoemisyjne, w celu przeprowadzenia weryfikacji raz do roku w trakcie okresu trwałości projektu.
- 9) Wnioskodawca złoży oświadczenie w formie aktu notarialnego o poddaniu się egzekucji wprost z tego aktu lub podpisze weksel własny in blanco z zastrzeżeniem „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową, w przypadku powstania obowiązku zwrotu kosztów przedsięwzięcia niskoemisyjnego.
- 10) Wnioskodawca wyrazi zgodę na wniesienie wkładu własnego (jeśli będzie on wymagany).
- 11) Gmina jako podmiot realizujący program może wprowadzić dodatkowe warunki określone w drodze uchwały rady gminy.

I.2. Powiązania z dokumentami i źródłami wojewódzkimi

I.2.1. Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

W dniu 24 maja 2022 r. uchwałą nr 72/22 Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął Strategię rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze. Jest to kolejna edycja podstawowego dokumentu strategicznego regionu, określającego długofalową wizję rozwoju województwa, jak też średniookresowe kierunki działań.

Cel główny jaki został określony w ramach obowiązującego dokumentu brzmi: *„Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałą i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska”*.

Przewidziano realizację zadań w pięciu obszarach:

- 1) Gospodarka,
- 2) Dostępność,
- 3) Środowiska i energetyka,
- 4) Społeczeństwo,
- 5) Kultura i dziedzictwo.

Analiza ubóstwa jest jednym z narzędzi realizacji założeń obszaru *społeczeństwo*, w odniesieniu do zakresu tematycznego obejmującego wyłączenie społeczne, które może być powodowane poprzez niskie dochody i usuwania się z funkcjonowania w życiu społecznym, kulturalnym oraz ograniczenia w relacjach międzyludzkich. Wszystkie działania powinny być podejmowane z uwzględnieniem warunków społecznych i gospodarczych, które często stanowią barierę dla zrównoważonego rozwoju.

W związku z tym poprawnie przeprowadzona analiza ubóstwa energetycznego i wskazanie osób spełniających jej kryteria pozwoli na pełną realizację celów województwa mazowieckiego w zakresie ograniczania zmian klimatycznych oraz poprawnej edukacji ekologicznej i zasad integracji, a także włączenia społecznego.

Zapisy Strategii mają być podstawą do realizacji projektów rozwojowych i wydatkowania środków finansowych w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz służyć niwelowaniu problemów i wzmocnić wykorzystanie potencjału obszaru województwa mazowieckiego.

I.2.2. Program ochrony powietrza województwa mazowieckiego

Program ochrony powietrza dla województwa mazowieckiego, został przyjęty uchwałą nr 115/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 8 września 2020 r. w sprawie

programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu. W dniu 21 listopada 2023 roku uchwałą nr 204/23 Sejmik Województwa Mazowieckiego zmienił poprzednią uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu.

Program ochrony powietrza to akt prawa miejscowego, opracowywany ze względu na przekroczenia norm jakości powietrza. Obowiązek przygotowania i przyjęcia nowego programu ochrony powietrza przez wszystkie województwa jest konsekwencją wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 2018 r. oraz utrzymującej się złej jakości powietrza. Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje istotne powody (źródła) wystąpienia przekroczeń norm jakości powietrza w odniesieniu do zanieczyszczeń w strefach województwa mazowieckiego oraz określa skuteczne i możliwe do zrealizowania działania, których wdrożenie spowoduje poprawę jakości powietrza i dotrzymanie norm określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2021 r., poz. 845 ze zm.). Poprawa jakości powietrza jest niezbędna dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców Mazowsza. Realizację zaproponowanych w programie działań naprawczych przewidziano do dnia 31 grudnia 2026 r., tak aby termin ten był zgodny z zapisami w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1159).

Zgodnie z art. 91c ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r., poz. 54, 834, 1089, 1222. ze zm.), w przypadku stref, dla których programy ochrony powietrza zostały uchwalone, a poziomy dopuszczalne lub docelowe lub pułap stężenia ekspozycji są przekraczane w kolejnych latach, zarząd województwa jest obowiązany opracować projekt aktualizacji programu w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza.

Roczna ocena jakości powietrza dokonywana jest przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Ocena jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, wymienionych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2024 r., poz. 870 ze zm.). Wyniki pomiarów jakości powietrza są dostępne na stronie internetowej GIOŚ.

Program ochrony powietrza dotyczy całego województwa. Wskazano w nim cztery strefy: aglomerację warszawską, miasto Płock, miasto Radom oraz strefę mazowiecką (pozostały obszar województwa).

W dokumencie znajdziemy m.in.: obszary przekroczeń norm jakości powietrza, poziomy emisji, źródła odpowiedzialne za przekroczenia, wykaz działań niezbędnych do podjęcia mających poprawić jakość powietrza, a także podmioty odpowiedzialne za wdrażanie działań. Ponadto program zawiera prognozy jakości powietrza. Określono również konkretne działania naprawcze, mające na celu poprawę jakości powietrza w regionie oraz wskaźniki monitorowania w skali roku. W dokumencie zawarto działania tzw. ogólne, czyli te obowiązujące dla całego województwa, m.in. inwentaryzację i wymianę kotłów, zwiększenie powierzchni zieleni, czyszczenie ulic na mokro, zakaz używania dmuchaw do liści oraz szeroko pojętą edukację ekologiczną, kontrolę przestrzegania przepisów.

Zasadnicza zmiana wprowadzona do aktualizacji Programu Ochrony Powietrza dla obszaru województwa mazowieckiego polegała na dodaniu działania pn.: „Analiza ubóstwa energetycznego i doradztwo osobom ubogim energetycznie” – *kod działania WmaWsEn*. Celem działania jest oszacowanie skali zjawiska ubóstwa energetycznego w gminie wraz ze wskazaniem źródła pozyskiwanych danych. Analiza ubóstwa energetycznego pozwoli na identyfikację osób narażonych na ubóstwo energetyczne oraz na skierowanie do nich instrumentów wsparcia w krótszym czasie. Działanie wspomaga realizację *działania WMaOePow* „Ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej”.

Zgodnie z pkt 1.1.3 załącznika nr 5 do uchwały nr 204/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 listopada 2023 r. - dokument pn. „Analiza ubóstwa energetycznego” należy przygotować w terminie do dnia 31 grudnia 2024 r.

I.2.3. Uchwała antysmogowa dla województwa mazowieckiego

Sejmik Województwa Mazowieckiego w celu wprowadzenia ograniczenia negatywnego oddziaływania na zdrowie i środowisko, spowodowanego zanieczyszczeniem powietrza powstałym na skutek spalania paliw stałych w indywidualnych źródłach ciepła - uchwałą nr 162/17 z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2017 r. poz. 9600) - przyjął tzw. uchwałę antysmogową. Uchwała wprowadza na obszarze województwa mazowieckiego ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych:

- od 11 listopada 2017 r. można montować tylko kotły spełniające normy emisyjne zgodne z wymogami ekoprojektu (wynikającymi z treści rozporządzenia Komisji UE),
- od 1 lipca 2018 r. nie wolno spalać w kotłach, piecach i kominkach:

- mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
 - węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem,
 - węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu 0-3 mm,
 - paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20% (np. mokrego drewna),
- od 1 stycznia 2023 r.:
 - nie wolno używać kotłów na węgiel lub drewno nie spełniających wymogów dla klas 3,4 lub 5 według normy PN-EN 303-5:2012,
 - nie wolno eksploatować kotłów na paliwa stałe (w tym biomasę) w nowo budowanych budynkach dla których wnioski o pozwolenie na budowę lub zgłoszenie zostały złożone po dniu 1 stycznia 2023 r., jeżeli istnieje techniczna możliwość podłączenia budynku do sieci ciepłowniczej, która znajduje się na terenie bezpośrednio przylegającym do działki inwestora na której znajduje się instalacja,
 - od dnia 1 października 2023 r. w granicach administracyjnych m.st. Warszawy nie wolno stosować węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
 - od 1 stycznia 2028 r.:
 - nie wolno używać kotłów na węgiel lub drewno klasy 3 lub 4 według normy PN-EN 303-5:2012,
 - w granicach administracyjnych gmin wchodzących w skład powiatów: grodzkiego, legionowskiego, mińskiego, nowodworskiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, otwockiego, warszawskiego zachodniego oraz wołomińskiego nie wolno stosować węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
 - użytkownicy kotłów klasy 5 wg normy PN-EN 303-5:2012 będą mogli z nich korzystać do końca ich żywotności, jeśli zostały zainstalowane przed 11 listopada 2017 r.,
 - posiadacze kominków będą musieli wymienić je do końca 2022 roku na takie, które spełniają wymogi ekoprojektu, lub wyposażyć je w urządzenie ograniczające emisję pyłu do wartości określonych w ekoprojekcie,
 - użytkownicy kotłów na węgiel, spełniających wymogi ekoprojektu, eksploatowanych w granicach powiatów znajdujących się w obszarze NUTS2 – warszawski stołeczny uruchomionych przed 1 czerwca 2022 r. będą mogli je eksploatować do końca ich żywotności.

W dniu 26 kwietnia 2022 r. roku uchwałą nr 59/22 Sejmik Województwa Mazowieckiego zmienił poprzednią uchwałę w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2022 r. poz. 5147). Nowelizacja uchwały antysmogowej weszła w życie z dniem 14 maja 2022 r.

Wprowadzono następujące zmiany:

1. po § 4 dodaje się § 4a i § 4b w brzmieniu:
 - „§ 4a. Zakazuje się stosowania w instalacjach, o których mowa w § 2, węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla:
 - 1) od dnia 1 października 2023 r., w granicach administracyjnych m.st. Warszawy,
 - 2) od dnia 1 stycznia 2028 r., w granicach administracyjnych gmin wchodzących w skład powiatów: grodziskiego, legionowskiego, mińskiego, nowodworskiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, otwockiego, warszawskiego zachodniego oraz wołomińskiego.
 - § 4b. 1. Do instalacji spełniających wymagania określone w § 5 i § 6, eksploatowanych na obszarze w granicach administracyjnych m. st. Warszawy, których eksploatację rozpoczęto do dnia 1 czerwca 2022 r., do czasu ustania ich żywotności, nie stosuje się przepisów § 4a pkt 1.
2. Do instalacji spełniających wymagania określone dla klasy 5 według normy PN-EN 303-5:2012, eksploatowanych na obszarze w granicach administracyjnych m. st. Warszawy, których eksploatację rozpoczęto do dnia 10 listopada 2017 r., do czasu ustania ich żywotności, nie stosuje się przepisów § 4a pkt 1.
3. Do instalacji spełniających wymagania określone w § 5 i § 6, eksploatowanych na obszarach w granicach gmin wchodzących w skład powiatów: grodziskiego, legionowskiego, mińskiego, nowodworskiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, otwockiego, warszawskiego zachodniego oraz wołomińskiego, których eksploatację rozpoczęto do dnia 1 czerwca 2022 r., do czasu ustania ich żywotności, nie stosuje się przepisów § 4a pkt 2.
4. Do instalacji spełniających wymagania określone dla klasy 5 według normy PN-EN 303-5:2012, eksploatowanych na obszarach w granicach gmin wchodzących w skład powiatów: grodziskiego, legionowskiego, mińskiego, nowodworskiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, otwockiego, warszawskiego zachodniego oraz wołomińskiego, których eksploatację rozpoczęto do dnia 10 listopada 2017 r., do czasu ustania ich żywotności, nie stosuje się przepisów § 4a pkt 2.”;
- po § 6 dodaje się § 6a i § 6b w brzmieniu: „§ 6a. Zakazuje się, w nowo budowanych budynkach, eksploatacji instalacji, o których mowa w § 2, opalanych paliwami stałymi, dla których wnioski o pozwolenie na budowę lub zgłoszenie zostały złożone po dniu

1 stycznia 2023 r., jeżeli istnieje techniczna możliwość podłączenia budynku do sieci ciepłowniczej, która znajduje się na terenie bezpośrednio przylegającym do działki inwestora na której znajduje się instalacja.

- § 6b. W przypadku, o którym mowa w § 6a, brak możliwości przyłączenia budynku do sieci ciepłowniczej musi zostać potwierdzony dokumentem wydanym przez operatora sieci lub oświadczeniem projektanta dotyczącym możliwości podłączenia projektowanego obiektu budowlanego do istniejącej sieci ciepłowniczej, zgodnie z warunkami określonymi w art. 7b ustawy Prawo energetyczne, dołączonym do wniosku o pozwolenie na budowę zgodnie z art. 33 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2024 r. poz. 725, 834, 222, ze zm.)

Wykonanie analizy ubóstwa jest zgodne z zapisami uchwały antysmogowej dla województwa mazowieckiego, pozwoli wypracować plan likwidacji kotłów węglowych i zastąpienia ich nowymi urządzeniami, zwiększających efektywność energetyczną rozwiązań oraz produkcję energii z OZE wśród osób zagrożonych i dotkniętych zjawiskiem ubóstwa energetycznego. Działania te zatem pozwolą osiągnąć efekt ekologiczny zawarty w uchwale antysmogowej, min. poprzez modernizację źródeł ciepła.

II. Założenia dotyczące przeprowadzenia analizy ubóstwa

Założenia dotyczące przeprowadzenia analizy ubóstwa zostały określone w dokumencie pn. „Metodyka analizy ubóstwa energetycznego dla Gmin”, którego opracowaniem zajęła się Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A. (aut. Agata Skrzypek, Anna Wiechołowska-Dziedzic). Celem analizy jest *„oszacowanie skali zjawiska ubóstwa energetycznego w gminie wraz ze wskazaniem źródła pozyskiwanych danych. Analiza ubóstwa energetycznego pozwoli na identyfikację osób narażonych na ubóstwo energetyczne oraz pozwoli na skierowanie do nich instrumentów wsparcia w krótszym czasie.”*⁹ Ponadto wskazano, że celem pośrednim metodyki jest *„nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy różnymi instytucjami, co ułatwi pomoc odbiorcom wrażliwym i innym osobom narażonym na ubóstwo energetyczne.”*¹⁰

Analiza według założeń została podzielona na dwa etapy:

- etap I - obejmuje wstępną analizę w celu zidentyfikowania skali ubóstwa,

⁹ Skrzypek A., Wiechołowska-Dziedzic A., Metodyka analizy ubóstwa energetycznego dla Gmin, którego opracowanie zajęła się Krajowa Agencja Poszanowania Energii SA, s. 6

¹⁰ j/w, s. 6

- etap II - zakłada analizę pogłębianą w celu potwierdzenia danych zebranych w I etapie i inwentaryzację budynków osób, które zostały zidentyfikowane jako narażone na zjawisko ubóstwa energetycznego.

Podział etapów i zakres danych przedstawia rysunek poniżej.

Rysunek 4 Etapy identyfikacji

Źródło: Skrzypek A., Wiechołowska-Dziedzic A., *Metodyka analizy ubóstwa energetycznego dla Gmin, którego opracowanie zajęła się Krajowa Agencja Poszanowania Energii SA*

Zgodnie z przedstawioną metodyką analiza w ramach etapu I zakładała ścisłą współpracę z następującymi podmiotami:

- jednostki pomocy społecznej,
- organizacje pozarządowe, fundacje,
- władze lokalne (np. wójt, burmistrz, prezydent miasta).

Zgodnie z metodyką określono, że w I etapie niezbędne było zwrócenie się do podmiotów w celu uzyskania ogólnodostępnych informacji w następującym zakresie:

- z ośrodków pomocy społecznej:
 - liczby osób pobierających zasiłki celowe, dodatki energetyczne i dodatki mieszkaniowe,
 - liczby osób pobierających świadczenia dla niepełnosprawnych lub świadczenia rodzinne,
- z Urzędu Gminy Wieniawa:
 - deklaracji dotyczących gospodarowania odpadami,

- liczby gospodarstw domowych zalegających w opłatach,
- z przedsiębiorstw ciepłowniczych, energetycznych, wodociągowych, gazowych:
 - liczby zadłużonych odbiorców (zadłużenie w opłatach większe niż 3 miesiące).

Zgodnie z zapisami metodyki, w II etapie identyfikacji niezbędne jest zweryfikowanie pozyskanych informacji. W oparciu o przeprowadzenie inwentaryzacji budynków u osób narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego.

W tym celu zaplanowano inwentaryzację budynków gospodarstw domowych, które zostały zakwalifikowane jako podmioty do objęcia wsparciem w ramach opracowanej analizy. Inwentaryzacja będzie prowadzona w oparciu o ankietę stanowiącą załącznik do „Metodyki analizy ubóstwa energetycznego dla Gmin”. Wyniki ankietyzacji ze względu na ochronę danych osobowych będą dostępne wyłącznie do użytku Urzędu Gminy Wieniawa.

III. Charakterystyka obszaru

III.1. Stan jakości powietrza na terenie województwa mazowieckiego w 2023 roku

Na terenie Gminy Wieniawa nie znajduje się stacja monitoringu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Najbliższe stacje monitoringu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska zlokalizowane są w miejscowości Radom.

Zdjęcie i dane o stacjach przedstawiają tabela i rysunki poniżej.

Rysunek 5 Lokalizacja stacji pomiarowych w pobliżu Gminy Wieniawa

Źródło: <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current>, dostęp: 23.12.2024 r.

Rysunek 6 Stacja zlokalizowana w Radomiu przy ulicy Tochtermiana 1

Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station_details/info/515, dostęp: 23.12.2024 r.

Rysunek 7 Stacja zlokalizowana w Radomiu przy ulicy 25 Czerwca 1976 70

Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station_details/info/510, dostęp: 23.12.2024 r.

Rysunek 8 Stacja zlokalizowana w Radomiu przy ulicy Hallera

Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station_details/info/512, dostęp: 23.12.2024 r.

Tabela 5 Dane stacji GIOŚ działającej w pobliżu Gminy Wieniawa

Wyszczególnienie	Radom	Radom	Radom
Kod krajowy	MzRadTochter	MzRad25Czerw	MzRadHallera
Kod międzynarodowy	PL0138A	PL0137A	PL0493A
Strefa	Miasto Radom	Miasto Radom	miasto Radom
Nazwa stacji	Radom, ul. Tochtermana	Radom, ul. 25 Czerwca	Radom, Hallera
Adres	Radom, ul. Tochtermana 1	Radom, ul. 25 Czerwca 1976 70	Radom, ul. Hallera
Wsp. WGS84	Φ 51,399084 λ 21,147474	Φ 51,40608 λ 21,166819	Φ 51,415324 λ 21,171285
Data rozpoczęcia pomiarów	2003-08-01	2010-07-01	2010-06-23
Wysokość n.p.m.	159 m	170 m	156 m
Typ stacji	tło	tło	tło

Typ obszaru	miejski	miejski	miejski
Właściciel	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station_details/info/515, dostęp: 23.12.2024 r.

Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station_details/info/510, dostęp: 23.12.2024 r.

Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station_details/info/512, dostęp: 23.12.2024 r.

Stacja zlokalizowana w Radomiu przy ulicy Tochtermana 1 posiada stanowisko pomiarowe zajmujące się badaniem:

- Benzen pomiar ciągły (automatyczny) z czasem uśrednienia 1-godzinnym,
- Tlenek węgla pomiar ciągły (automatyczny) z czasem uśrednienia 1-godzinnym,
- Tlenek azotu pomiar ciągły (automatyczny) z czasem uśrednienia 1-godzinnym,
- Dwutlenek azotu pomiar ciągły (automatyczny) z czasem uśrednienia 1-godzinnym,
- Ozon pomiar ciągły (automatyczny) z czasem uśrednienia 1-godzinnym,
- Pył zawieszony PM10 pomiar ciągły (automatyczny) z czasem uśrednienia 1-godzinnym,
- Dwutlenki siarki pomiar ciągły (automatyczny) z czasem uśrednienia 1-godzinnym,
- Pył zawieszony PM2,5 pomiar ciągły (automatyczny) z czasem uśrednienia 1-godzinnym,

Stacja zlokalizowana w Radomiu przy ulicy 25 Czerwca 1976 70 posiada stanowisko pomiarowe zajmujące się badaniem:

- arsen próby łączone z czasem uśrednienia 24-godzinnym,
- benzo(a)piren próby łączone z czasem uśrednienia 24-godzinnym,
- kadm w PM 10 próby łączone z czasem uśrednienia 24-godzinnym,
- nikiel w PM10 próby łączone z czasem uśrednienia 24-godzinnym,
- ołów w PM10 próby łączone z czasem uśrednienia 24-godzinnym,
- pył zawieszony PM10 pomiar całodzienny z czasem uśrednienia 24-godzinnym.

Stacja zlokalizowana w Radomiu przy ulicy Hallera posiada stanowisko pomiarowe zajmujące się badaniem:

- pył zawieszony pomiar całodzienny z czasem uśrednienia 24-godzinnym.

Zgodnie z Oceną jakości powietrza w województwie mazowieckim przeprowadzoną w 2023 roku przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Gmina Wieniawa została zlokalizowana w strefie mazowieckiej (PL1404).

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie mazowieckim jest emisja pochodząca z sektora komunalno-bytowego, która powoduje podwyższony stan

zanieczyszczeń w postaci podwyższonego stężenia benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀.

Ocena jakości powietrza za rok 2023 wykazała znaczny spadek stężeń zanieczyszczeń pyłowych, a tym samym istotną poprawę jakości powietrza w województwie mazowieckim w porównaniu z rokiem 2022.

W roku 2023 na całym obszarze województwa mazowieckiego, dotrzymane zostały poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀¹¹. We wszystkich strefach województwa mazowieckiego, podobnie jak w latach wcześniejszych przekroczony został poziom celu długoterminowego ozonu określony pod kątem ochrony zdrowia, a w strefie mazowieckiej dodatkowo przekroczony został poziom celu długoterminowego określony w celu ochrony roślin. Przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu spowodowane było przede wszystkim warunkami meteorologicznymi sprzyjającymi tworzeniu się ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery oraz napływem spoza granic województwa i kraju mas powietrza zanieczyszczonych ozonem.

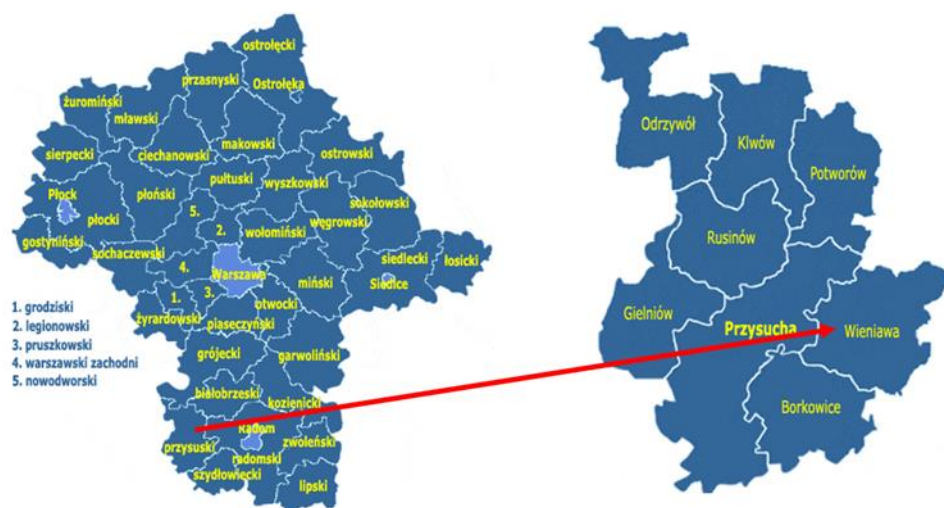
III.2. Charakterystyka Gminy Wieniawa

Gmina Wieniawa jest gminą wiejską położoną w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie przysuskim, w odległości około 25 km na zachód od Radomia. Podzielona jest na 21 następujących sołectw: Brudnów, Głogów, Jabłonica, Kamień, Kłudno, Kochanów, Komorów, Koryciska, Plec, Pogroszyn, Romualdów, Ryków, Skrzynno, Sokolniki Mokre, Sokolniki Suche, Wieniawa, Wola Brudnowska, Wydrzyn, Zagórze, Zawady i Żuków. Powierzchnia gminy wynosi 104 km².

Gmina sąsiaduje z:

- gminą wiejską Przytyk, powiat radomski, województwo mazowieckie,
- gminą wiejską Wolanów, powiat radomski, województwo mazowieckie,
- gminą miejsko-wiejską Szydłowiec, powiat szydłowiecki, województwo mazowieckie,
- gminą wiejską Chlewiska, powiat szydłowiecki, województwo mazowieckie,
- gminą wiejską Borkowice, powiat przysuski, województwo mazowieckie,
- gminą miejsko-wiejską Przysucha, powiat przysuski, województwo mazowieckie.

¹¹ Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2023. Autor Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Rysunek 9 Położenie administracyjne gminy Wieniawa na tle powiatu przysuskiego i województwa mazowieckiego

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wieniawa na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

Stan ludności w Gminie Wieniawa w 2023 roku według danych Głównego Urzędu Statystycznego - wynosił 5 074 osób. Liczba kobiet w 2023 roku wynosiła – 2 565, natomiast mężczyzn – 2 509 (co stanowiło około 49,4% ogółu ludności). Liczba ludności w latach 2014 – 2023 zmalała.

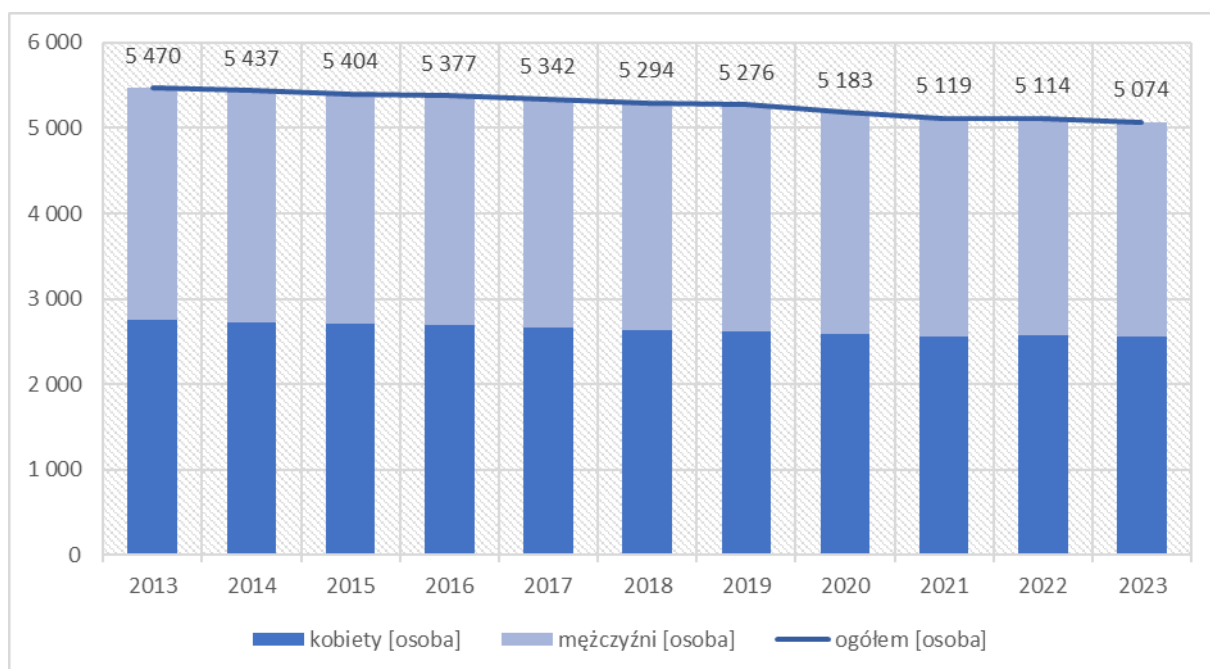
Szczegółowe informacje na temat zmian liczby ludności w latach 2014 – 2023 prezentuje tabela oraz wykres poniżej.

Tabela 6 Liczba ludności Gminy Wieniawa w latach 2014 – 2023

Wyszczególnienie	Rok	2014	2015	2016	2017	2018
ogółem	osoba	5 437	5 404	5 377	5 342	5 294
kobiety	osoba	2 721	2 705	2 690	2 658	2 613
mężczyźni	osoba	2 716	2 699	2 687	2 684	2 657

Wyszczególnienie	Rok	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	osoba	5 276	5 183	5 119	5 114	5 074
kobiety	osoba	2 613	2 595	2 561	2 571	2 565
mężczyźni	osoba	2 663	2 588	2 558	2 543	2 509

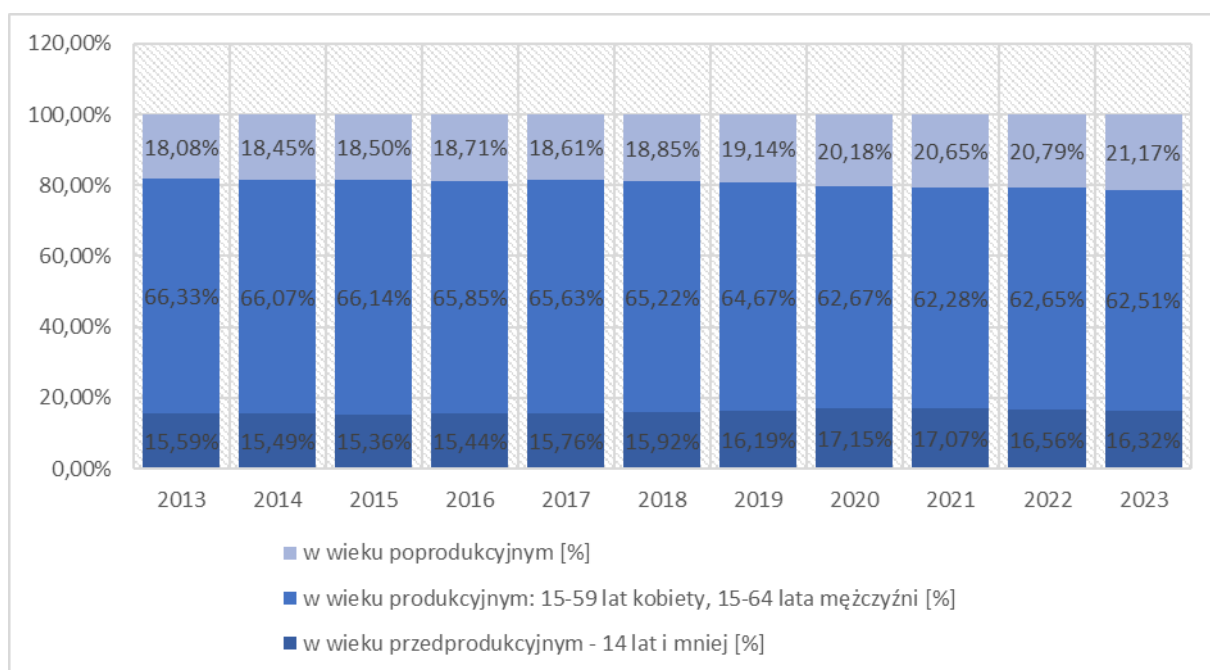
Źródło: GUS, Dane za 2014-2023 rok, dostęp 19.12.2024

Rysunek 10 Ludność Gminy Wieniawa w podziale na płeć

Źródło: GUS, Dane za 2014-2023 rok, dostęp 19.12.2024

Na przestrzeni 10 lat zmieniał się udział poszczególnych grup wiekowych w strukturze społecznej. W 2014 roku ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła 18,45% mieszkańców, natomiast w 2023 roku wzrosła do 21,17%. Ma to negatywny wpływ na rozwój Gminy Wieniawa i może prowadzić na pogłębianie się zjawiska ubóstwa energetycznego. Pozytywny wpływ może mieć minimalny wzrost w grupie osób przedprodukcyjnej, gdzie udział wzrósł z 15,59% w 2014 roku do 16,32% w roku 2023. Szczegóły prezentuje wykres poniżej.

Rysunek 11 Struktura społeczna (ze względu na grupę wiekową) w Gminie Wieniawa w latach 2014-2023

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, dostęp: 19.12.2024

Pogorszeniu ulegały też wskaźniki obciążenia demograficznego, w tym:

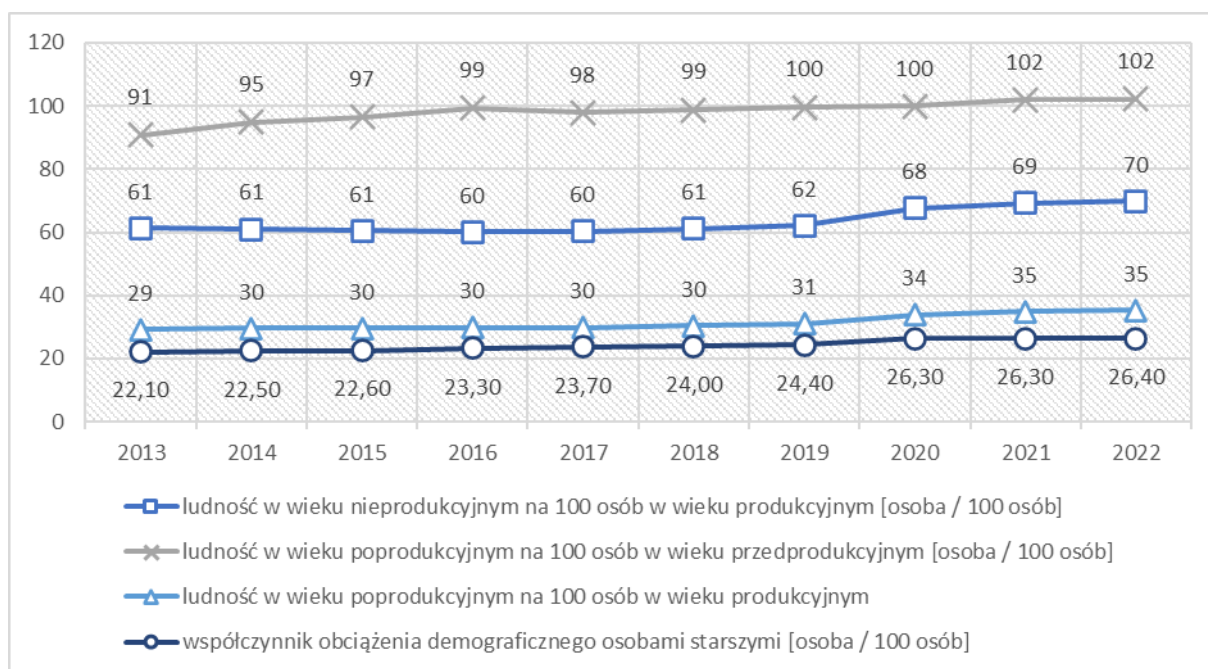
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym,
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi,
- odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem,
- odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem – mężczyźni,
- odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem – kobiety.

Szczegóły przedstawiono w tabeli i na wykresach poniżej.

Tabela 7 Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2014 – 2023 w Gminie Wieniawa

Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	[osoba / 100 osób]	61	61	60	60	61	62	68	69	70	71
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	[osoba / 100 osób]	95	97	99	98	99	100	100	102	102	103
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	[osoba / 100 osób]	30	30	30	30	30	31	34	35	35	36
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	[osoba / 100 osób]	22,5	22,6	23,3	23,7	24	24,4	26,3	26,3	26,4	27

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, dostęp 19.12.2024

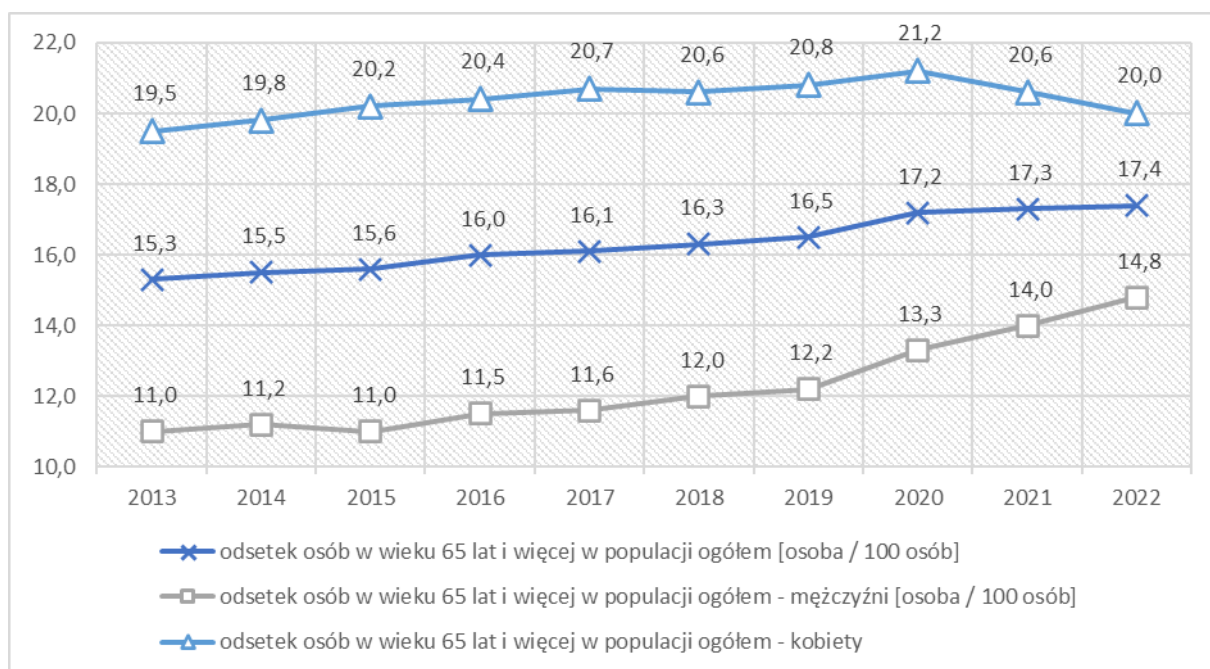
Rysunek 12 Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2014-2023 w Gminie Wieniawa.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, dostęp: 19.12.2024 r.

Tabela 8 Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2014-2023 w Gminie Wieniawa

Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	[osoba / 100 osób]	15,5	15,6	16,0	16,1	16,3	16,5	17,2	17,3	17,4	17,8
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - mężczyźni	[osoba / 100 osób]	11,2	11,0	11,5	11,6	12,0	12,2	13,3	14,0	14,8	15,3
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - kobiety	[osoba / 100 osób]	19,8	20,2	20,4	20,7	20,6	20,8	21,2	20,6	20,0	20,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, dostęp: 19.12.2024 r.

Rysunek 13 Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2014-2023 w Gminie Wieniawa

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, dostęp: 19.12.2024 r.

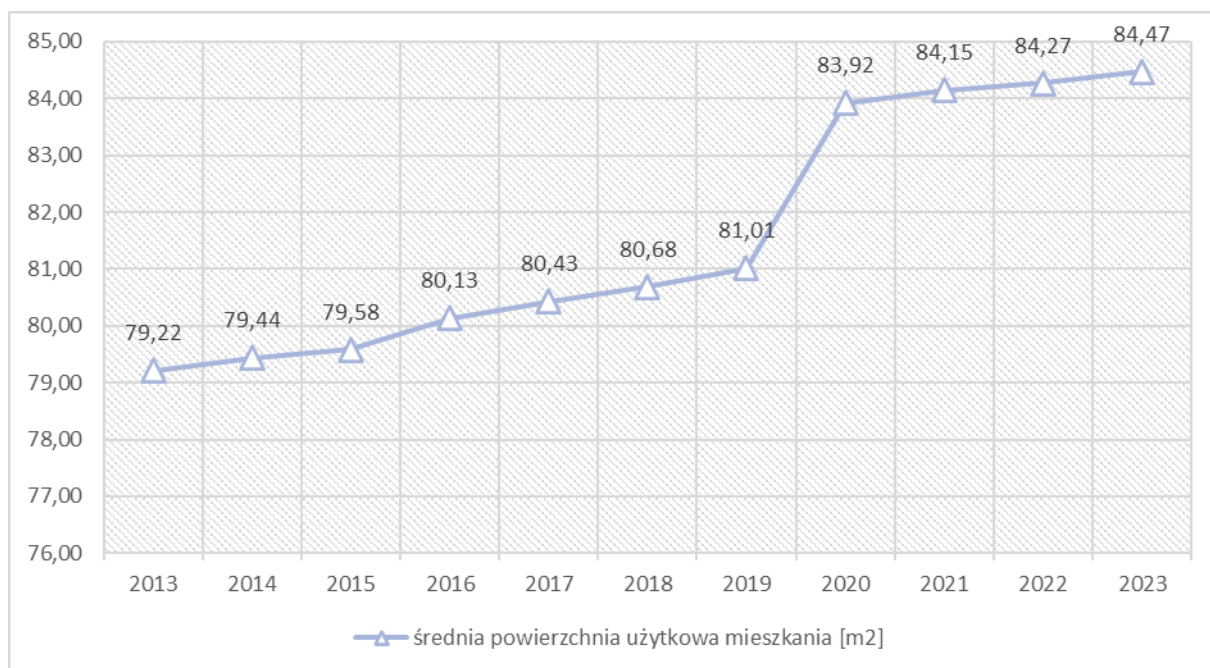
Na terenie Gminy Wieniawa w 2023 roku znajdowało się łącznie 1 746 budynków mieszkalnych. Łączna powierzchnia użytkowa zasobów mieszkaniowych na terenie Gminy Wieniawa w 2023 roku wyniosła 148 418 m². Obejmowała ona 1 757 mieszkań składających się z 6 855 izb. Zmianę zasobów mieszkaniowych w latach 2014-2023 na terenie Gminy Wieniawa prezentuje tabela poniżej.

Tabela 9 Zasoby mieszkaniowe Gminy Wieniawa w latach 2014-2023.

Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018
budynki	[sztuk]	1 747	1 752	1 765	1 771	1 780
mieszkania	[sztuk]	1 780	1 786	1 799	1 810	1 823
izby	[sztuk]	6 297	6 327	6 408	6 467	6 539
powierzchnia użytkowa mieszkań	[m ²]	141 403	142 127	144 155	145 572	147 086
średnia powierzchnia użytkowa mieszkania	[m ²]	79,44	79,58	80,13	80,43	80,68
Nazwa wskaźnika	Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
budynki		1 839	1 789	1 725	1 736	1 746
mieszkania	[sztuk]	1 843	1 715	1 731	1 744	1 757
izby	[sztuk]	6 650	6 623	6 713	6 777	6 855
powierzchnia użytkowa mieszkań	[m ²]	149 309	143 917	145 664	146 961	148 418
średnia powierzchnia użytkowa mieszkania	[m ²]	81,01	83,92	84,15	84,27	84,47

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, dostęp: 19.12.2024

Korzystając z tabeli powyżej można zauważyć, że w ciągu ostatnich lat liczba budynków kształtowała się na równym poziomie, natomiast średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie Wieniawa nieznacznie wzrosła.

Rysunek 14 Średnia powierzchnia mieszkań w Gminie Wieniawa w latach 2014-2023

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, dostęp: 19.12.2024

III.3. Wskaźniki niezbędne do oceny ubóstwa energetycznego na terenie województwa mazowieckiego i Gminy Wieniawa

Zgodnie z przedstawioną metodyką, w celu oszacowania skali ubóstwa, podstawowymi wskaźnikami były:

- liczba osób pobierających zasiłki celowe, dodatki energetyczne i dodatki mieszkaniowe,
- liczba osób pobierająca świadczenia dla niepełnosprawnych lub rodzinne,
- dane o liczbie zadłużonych odbiorców.

Źródła danych na temat tych wskaźników były:

- dane zbiorcze pochodzące z jednostki zajmującej się opieką społeczną tj. dane z Centrum Usług Społecznych,
- dane zbiorcze pochodzące z wydziału zajmującego się opłatami podatkowymi oraz gospodarką komunalną Gminy Wieniawa dotyczące zaległości w opłatach,
- jednostka zajmująca się gospodarką komunalną na terenie Gminy Wieniawa,

- dane GUS za okres 2014 - 2023 rok wskazujące na skalę zjawiska ubóstwa energetycznego¹².

Według danych uzyskanych z Centrum Usług Społecznych w Wieniawie:

Tabela 10 Wykaz udzielonych świadczeń przez CUS w Wieniawie

Rodzaj świadczenia	Liczba osób ogółem	w tym z niepełnosprawnością	Kwota wypłaconych świadczeń ogółem	w tym z niepełnosprawnością
Zasiłek stały	15	13	134 258,91	116 329,31
Zasiłek celowy i w naturze	7	1	2040	500
Zasiłek okresowy	7	2	9682,24	1719,24
Wieloletni rządowy program: Posiłek w szkole i w domu	45	6	22648,50	1467,28
Zasiłek dla opiekuna	1	1	5580,00	5580,00
Świadczenie z Funduszu alim.	9	-	62650,00	-
Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego	103	-	372418,00	15000,00
Zasiłek pielęgnacyjny	120	120	259656,00	259656,00
Świadczenie pielęgnacyjne	57	57	1798192,00	1798192,00
Specjalny Zasiłek Opiekuńczy	1	1	5580	5580
Bon energetyczny	501	-	176200,66	-

Po uszczegółowieniu interpretacji przygotowanej przez Urząd Marszałkowski w zakresie udostępniania informacji przez ośrodki pomocy społecznej, w piśmie skierowanym do

¹² <https://stat.gov.pl/>

Centrum Usług Społecznych w Wieniawie zwrócono się z prośbą o przekazanie danych osób zarejestrowanych w Ośrodku. CUS nie udostępnił dodatkowych informacji.

Zadłużenie dotyczące podatków od nieruchomości, rolnych, leśnych i od środków transportu wg danych udostępnionych przez referat podatkowy Urzędu Gminy Wieniawa:

- liczba zadłużonych mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa wynosi – 421 podatników,
- liczba zadłużonych mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa z zadłużeniem powyżej 3 miesięcy wynosi – b.d.,
- wartość łącznego zadłużenia osób z terenu Gminy Wieniawa wynosi – 615 083,23 zł,
- wartość łącznego zadłużenia osób z terenu Gminy Wieniawa z zadłużeniem powyżej 3 miesięcy wynosi – b.d.,
- ilość prowadzonych postępowań sądowych – 4,
- ilość prowadzonych postępowań egzekucyjnych 69 na kwotę 180 262,19 zł.

Zadłużenie dotyczące gospodarowania odpadami, według danych udostępnionych przez wydział gospodarki komunalnej Urzędu Gminy Wieniawa:

- liczba zadłużonych mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami wynosi – 378 gospodarstw,
- liczba zadłużonych mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami z zadłużeniem powyżej 3 miesięcy – 204 gospodarstwa,
- kwota zadłużenia mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami wynosi – 110 597,19 zł (kwota odsetek 14 822,00 zł),
- kwota zadłużenia mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami z zadłużeniem powyżej 3 miesięcy wynosi – 99 308,09 zł,
- ilość wystawionych Tytułów Wykonawczych z tytułu w/w opłat:
 - za 2022 rok – 30 szt.,
 - za 2023 rok – 17 szt.

Zadłużenie przedstawione przez Zakład Usług Komunalnych (gospodarka wodno-kanalizacyjna) w Wieniawie:

- liczba zadłużonych mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa – 85 osób,
- liczba zadłużonych mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa, u których występuje zadłużenie przekraczające 3 miesiące – 16 osób,
- łączna wartość zadłużenia mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa – 17 010,14 zł,

- łączna wartość zadłużenia mieszkańców z terenu Gminy Wieniawa, u których występuje zadłużenie przekraczające 3 miesiące - 6 890,98 zł,
- w Gminie Wieniawa prowadzone są postępowania sadowe i komornicze w zakresie odzyskiwania zadłużenia odbiorców. Z tego tytułu zaległość w opłatach wynosi 1 882,97 zł,
- brak postępowań egzekucyjnych.

Dane w sprawie zadłużenia zwrócono się do jednostki zajmującej się dostawą energii elektrycznej na terenie Gminy Wieniawa:

- PGE Dystrybucja SA. Rejon Energetyczny Skarżysko Kamienna – brak odpowiedzi

III.4. Dane z inwentaryzacji źródeł ciepła na terenie Gminy Wieniawa

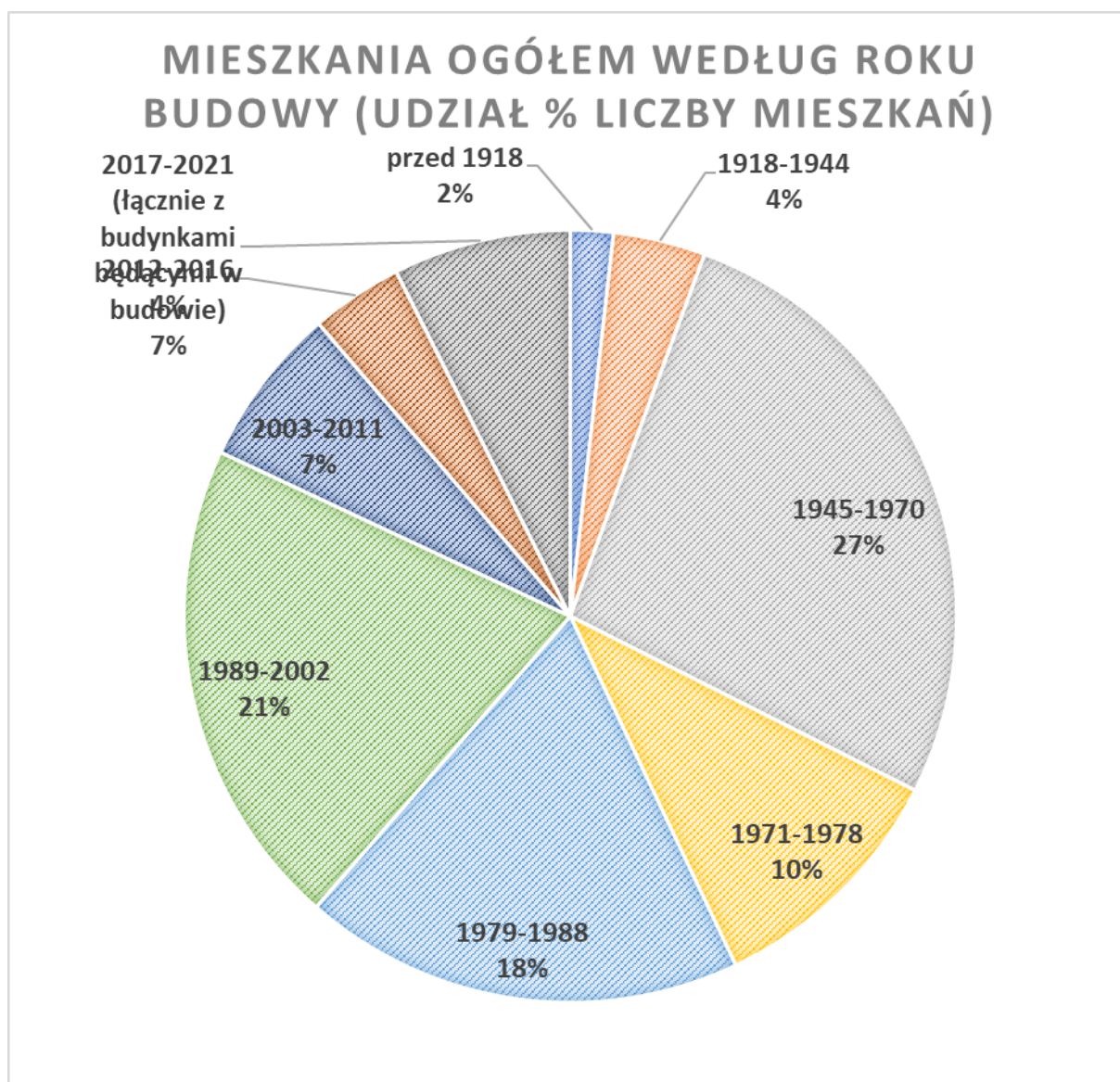
Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań z 2021 roku i dane udostępnione przez Główny Urząd Statystyczny pozwoliły określić rok budowy budynków zlokalizowanych na terenie Gminy Wieniawa, a zastosowane w nich źródła ciepła przedstawia wykaz źródeł ciepła na terenie Gminy.

Udostępnione dane w zakresie okresów budowy budynków pozwoliły na określenie szacowanej liczby mieszkańców zamieszkujących budynki w danym przedziale. Jak wskazuje poniższa tabela w budynkach wzniesionych przed 1918 rokiem oraz w okresie od 1918 do 1944 roku zamieszkuje najmniejsza liczba osób. Taka sytuacja może wskazywać, że są to osoby samotne lub starsze, których budynki wymagają szerokich działań modernizacyjnych i mogące zaliczać się do grupy najbardziej zagrożonych zjawiskiem ubóstwa energetycznego. Natomiast obiekty wybudowane po roku 2014 nie mają możliwości ubiegania się o wsparcie finansowe z Programu Czyste Powietrze, ponieważ budynki z tego okresu muszą już spełniać podstawowe kryteria efektywności energetycznej.

Tabela 11 Podział budynków wg okresów budowy na terenie Gminy Wieniawa

Podział budynków wg okresów budowy	powierzchnia użytkowa mieszkania ogółem	mieszkania ogółem	ludność w mieszkaniach zamieszkanyc h	średnia liczba osób w budynku/mieszkan a	średnia powierzchnia użytkowa budynku/mieszkan a
przed 1918	1248	27	54	2,0	46,2
1918-1944	3419	58	137	2,4	58,9
1945-1970	26659	403	1047	2,6	66,2
1971-1978	12887	158	476	3,0	81,6
1979-1988	26113	278	1125	4,0	93,9
1989-2002	30774	309	1270	4,1	99,6
2003-2011	10594	101	392	3,9	104,9
2012-2016	6154	58	226	3,9	106,1
2017-2021 (łącznie z budynkami będącymi w budowie)	12697	112	392	3,5	113,4

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS (stan na dzień 19.12.2024 r.)

Rysunek 15 Rok budowy mieszkań wg okresów budowy na terenie Gminy Wieniawa

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS (stan na dzień .19.12.2024 r.)

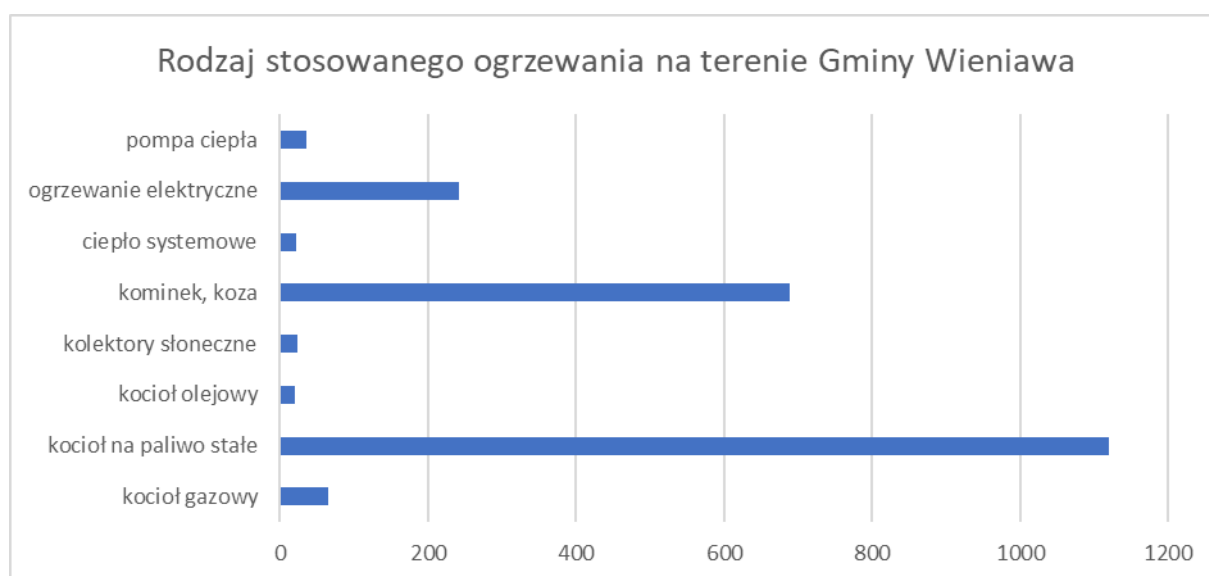
Od lipca 2021 roku funkcjonuje baza CEEB (Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków). Baza zbiera informacje od źródeł ciepła i źródeł spalania paliw w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Każdy właściciel lub zarządca budynku ma obowiązek złożenia deklaracji w bazie jeśli źródło spalania paliw nie przekracza 1 MW nominalnej mocy cieplnej. Deklarację należało złożyć do dnia 30 czerwca 2022 r. dla źródeł ciepła uruchomionych przed dniem 1 lipca 2021 r., natomiast dla źródeł ciepła uruchomionych po dniu 1 lipca 2021 r., należy złożyć deklarację w terminie 14 dni od dnia jego uruchomienia. Analiza źródeł ciepła oraz nośników energii również może dać wskazówki występowania problemu ubóstwa energetycznego i pozwoli zidentyfikować grupy społeczne. Na terenie Gminy znaczna część nieruchomości (81,59%) opalana jest jeszcze paliwem stałym i to w tą grupę kierować należy wsparcie finansowe w celu modernizacji źródeł ciepła na bardziej efektywne i ekonomiczne. Natomiast część mieszkańców ogrzewa się paliwem gazowym

oraz pompą ciepła i do tej grupy należy kierować działania poprawiające efektywność energetyczną budynków poprzez termomodernizację oraz montaż odnawialnych źródeł energii, dzięki czemu możliwe będzie obniżenie rachunków za ogrzewanie budynków.

Tabela 12 Rodzaj stosowanego ogrzewania na terenie Gminy Wieniawa

źródło ciepła	Liczba odpowiedzi	Udział%
kocioł gazowy	65	2,93%
kocioł na paliwo stałe	1120	50,54%
kocioł olejowy	20	0,90%
kolektory słoneczne	23	1,04%
kominek, koza	688	31,05%
ciepło systemowe	22	0,99%
ogrzewanie elektryczne	242	10,92%
pompa ciepła	36	1,62%

Źródło: Urząd Gminy Wieniawa – inwentaryzacja źródeł ciepła

Rysunek 16 Podział źródeł ciepła według rodzaju na terenie Gminy Wieniawa

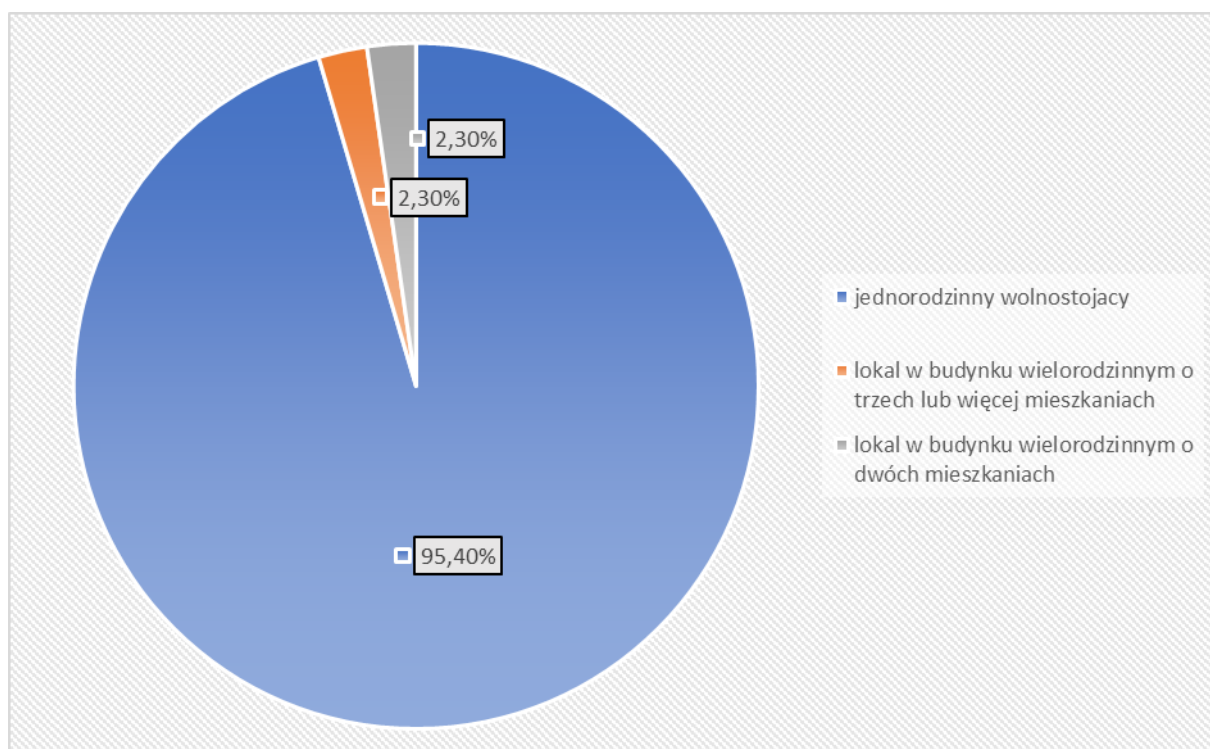
III.5. Omówienie wyników ankietyzacji dotyczącej analizy ubóstwa energetycznego w Gminie Wieniawa

W ankiecie bezpośredniej skierowanej do mieszkańców Gminy Wieniawa (stanowiącej załącznik nr 1) ujęto pytania, które służyły identyfikacji gospodarstw domowych narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego. Pytania obejmowały:

- dane o budynkach, w tym dane dotyczące:
 - lokalizacji,
 - powierzchni,
 - roku budowy,
 - stanu technicznego budynku,
 - elementów, które wymagają termomodernizacji;

- dane o mieszkańcach, w tym dane dotyczące:
 - rodzaju dysponowania budynkiem, którego dotyczy ankieta oraz informacji czy uregulowano kwestie własnościowe;
 - liczby osób w gospodarstwie domowym, liczby osób niepełnoletnich w gospodarstwie domowym, liczby osób niepełnosprawnych, liczby emerytów;
 - informacji o uzyskiwanych świadczeniach: świadczenia 800+?, dodatku mieszkaniowego, dodatku energetycznego, zasiłków celowego, specjalnego lub innego;
 - wysokości średniego miesięcznego dochód gospodarstwa domowego;
- informacje o źródłach energii:
 - rodzaj wykorzystywanego źródła ciepła (urządzenia służącego do wytwarzania ciepła i ogrzewania ciepłej wody użytkowej);
 - przeznaczenia źródeł ciepła;
 - paliwa wykorzystywanego do ogrzewania budynku mieszkalnego i ogrzewania ciepłej wody użytkowej;
 - wysokości kosztów ogrzewania i zużycie energii elektrycznej;
- opinie mieszkańców dotyczące:
 - wysokości kosztów energii (ciepła i energii elektrycznej);
 - komfortu cieplnego budynku.

Po przeprowadzeniu badania ankietowego, które odbyło się bezpośrednio w terenie uzyskano informację pochodzące z 89 gospodarstw domowych, co stanowi niespełna 5,10% ogółu budynków znajdujących się na terenie Gminy Wieniawa. W większości ankiety dotyczyły budynków jednorodzinnych. Udział przedstawia rysunek poniżej.

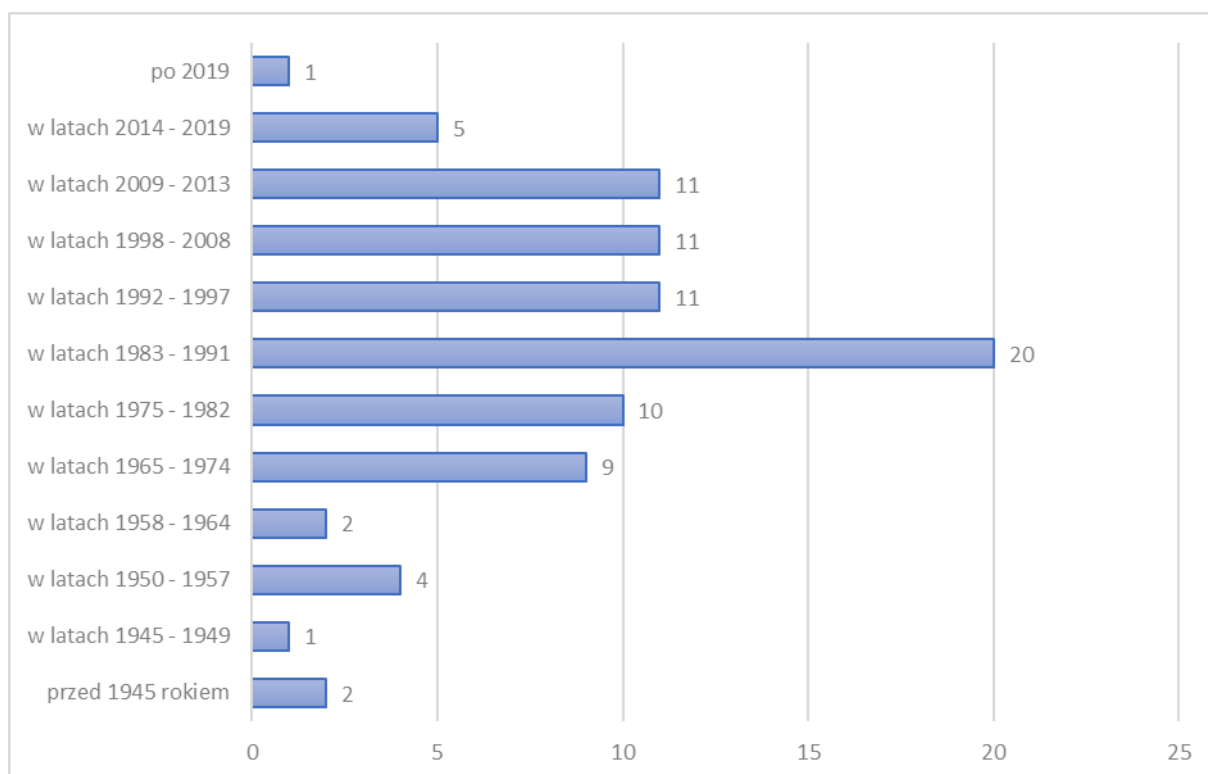

Rysunek 17 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Proszę określić rodzaj budynku

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

Na podstawie złożonych ankiet możliwe było określenie przedziału roku budowy budynków znajdujących się na terenie Gminy Wieniawa wśród ankietowanych gospodarstw domowych.

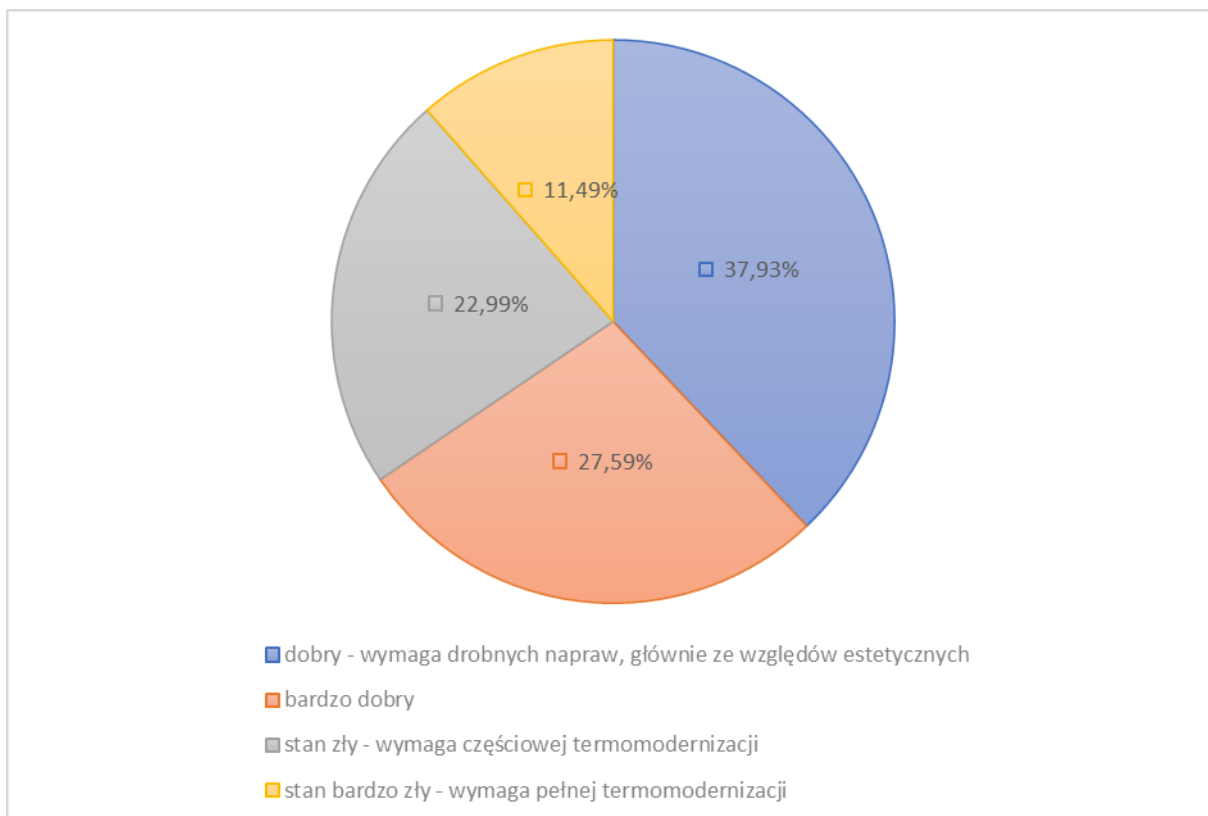
Podkreślić należy, iż budynki wybudowane w okresie przed 1945 oraz do 2013 mogą być potencjalnie sukcesywnie modernizowane, ze względu na szybszą utratę energii i chęć poprawy efektywności energetycznej i obniżenie kosztów związanych z utrzymaniem budynku. Lecz wiek budynku nie decyduje o wysokości wydatków na energię.

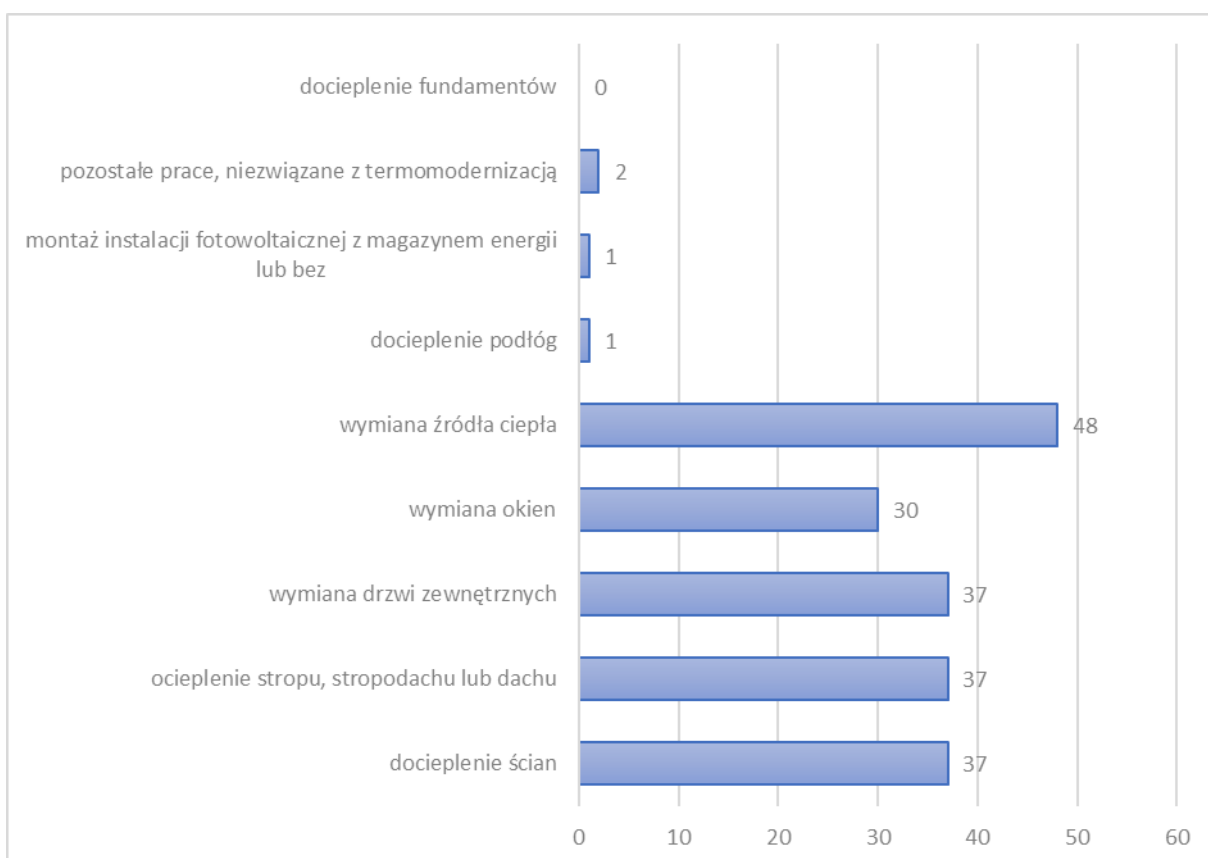
Rysunek 18 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Rok budowy budynku

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

Najwięcej badanych wskazało, że stan budynku jest dobry (37,93%) wymaga jedynie drobnych napraw, głównie ze względów estetycznych. Kolejną grupą osób 27,59%, są osoby których budynki znajdują się w bardzo dobrym stanie technicznym. Najmniej ankietowanych wskazało, że budynek znajduje się w bardzo złym stanie. Strukturę odpowiedzi na oba pytania przedstawiają wykresy poniżej. Grupa ankietowanych, która wskazała stan zły i bardzo zły, może być potencjalnie zagrożona ubóstwem energetycznym, ponieważ nie jest w stanie bez wsparcia wykonać modernizacji energetycznej budynków. Koszty ogrzewania w tej grupie mogą być wysokie, więc mieszkańcy skupiają się na bieżących kosztach niż na możliwości termomodernizacji min. poprzez docieplenia ścian zewnętrznych.

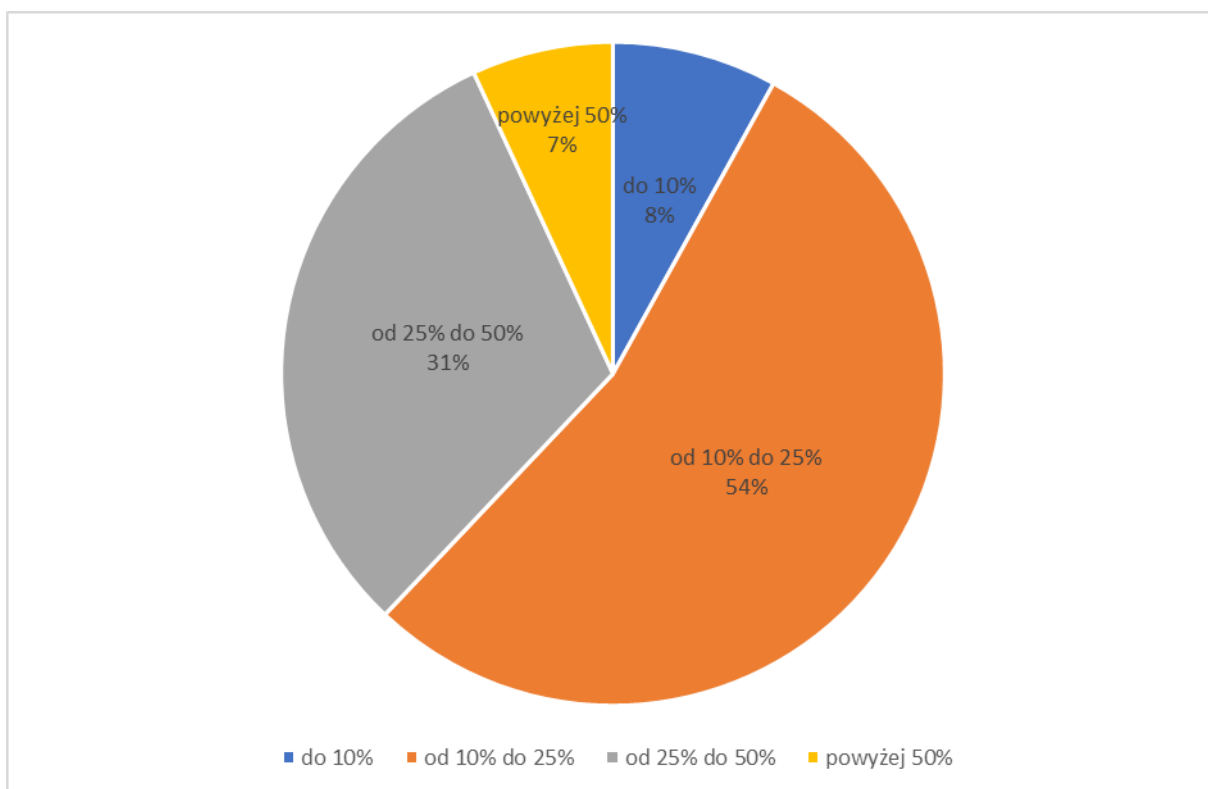
Rysunek 19 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Proszę określić stan budynku
Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

Rysunek 20 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Jeśli dotyczy, proszę wskazać które elementy budynku wymagają naprawy
Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

Oszacowano również, że średnie roczne wydatki w badanych gospodarstwach domowych wynoszą około 5 300,60 złotych na ogrzewanie oraz około 2 400,88 złotych na energię elektryczną. Średnia liczba osób mieszkających w badanych gospodarstwach wynosiła 2,7 osoby. W przeliczeniu na osobę średnie wydatki na koszty ogrzewania wynosiły 1 945,79 oraz około 881,34 zł na energię elektryczną.

Za próg zagrożenia ubóstwem można wyznaczyć wydatki na poziomie 10% w odniesieniu do całkowitych wydatków. Wg. tego schematu uznać można, że 38,1% mieszkańców Mazowsza może nosić znamiona osób ubogich energetycznie. Również na obszarze Gminy Wieniawa większość ankietowanych (54,02%) zaznaczyła największe progi wydatków w przedziale od 10% do 25%, a próg od 25% do 50% wskazało 31,03% ankietowanych. Uznać należy, iż mieszkańcy posiadający wysokie koszty do niskiego dochodu, wysokie wydatki na energię oraz posiadający problemy z opłaceniem rachunków wpisują się w definicję osób ubogich energetycznie. Nie wystarcza im na zaspokojenie podstawowych potrzeb energetycznych budynków.

Rysunek 21 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Jaki dział w wydatkach gospodarstwa domowego mają wydatki na energię na ogrzewanie, ciepłą wodę i prąd

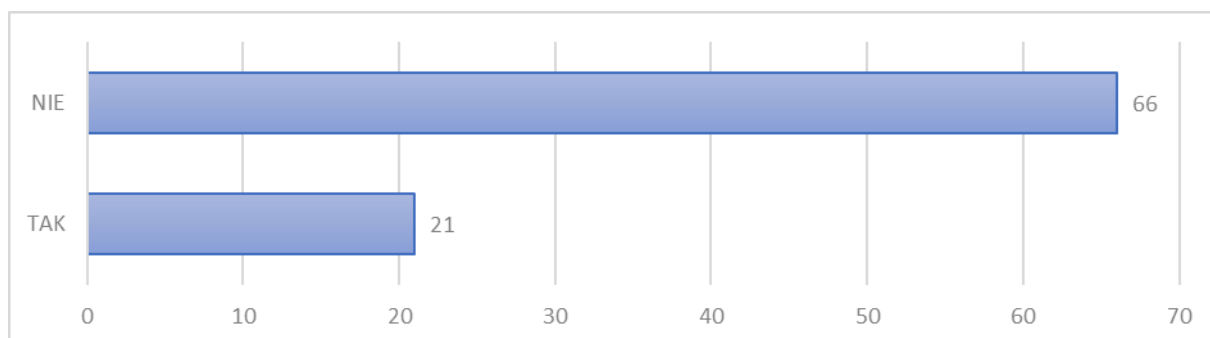
Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

W ramach analizy ustalono również:

- Czy uzyskiwane jest świadczenie 800+?

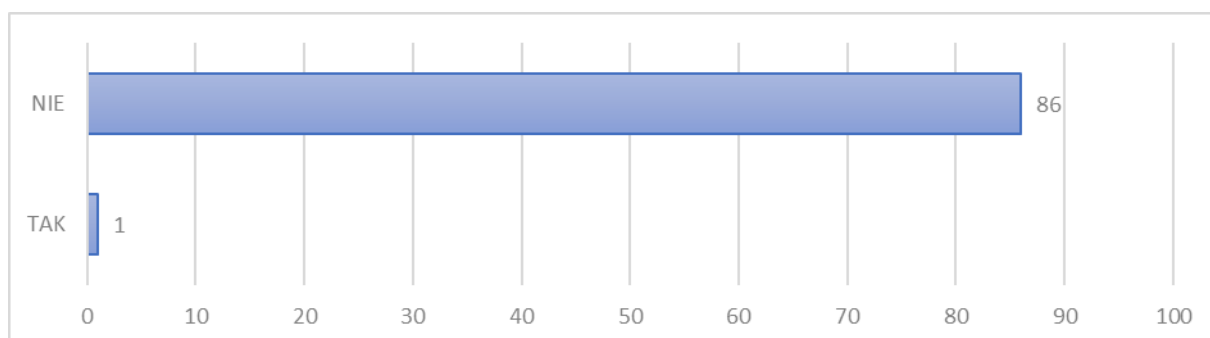
- Czy co najmniej jeden z mieszkańców otrzymuje dodatek mieszkaniowy?
- Czy co najmniej jeden z mieszkańców otrzymuje dodatek energetyczny?
- Czy co najmniej jeden z mieszkańców otrzymuje zasiłek celowy lub specjalny zasiłek celowy lub inne rodzaje zasiłków/dodatków?
- Czy w gospodarstwie domowym są osoby niepełnosprawne?
- Czy co najmniej jeden z mieszkańców pobiera emeryturę?

Informacje o wynikach ankiety przedstawiono na wykresach niżej.

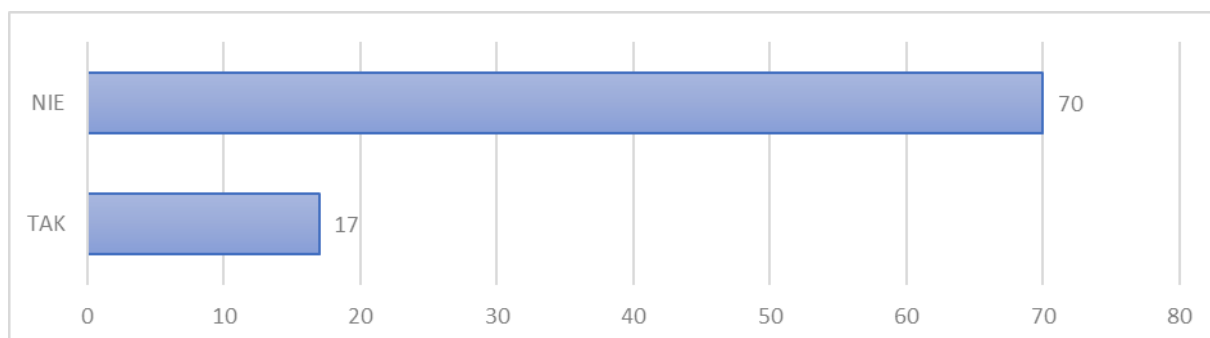
Rysunek 22 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Czy uzyskiwane jest świadczenie 800+?

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

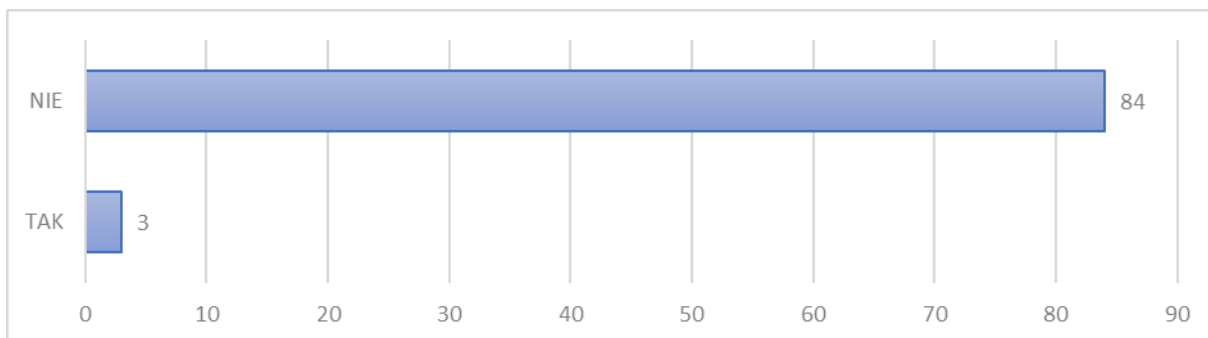
Rysunek 23 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Czy co najmniej jeden z mieszkańców otrzymuje dodatek mieszkaniowy?

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

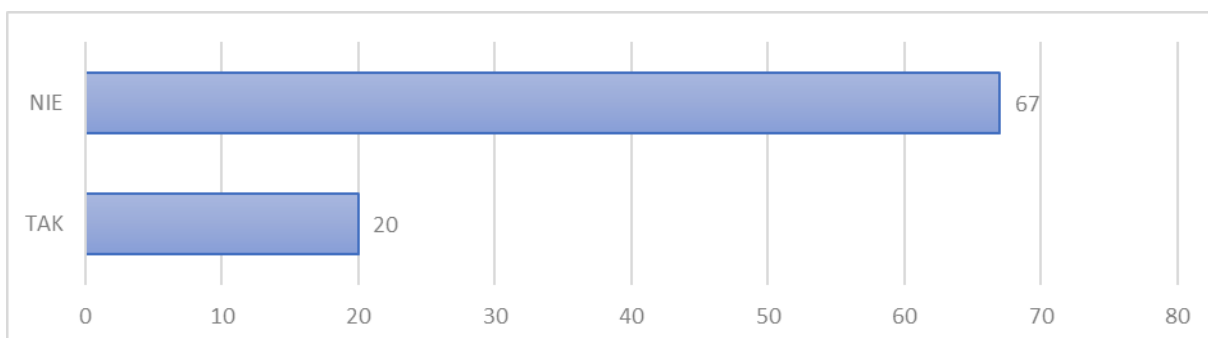
Rysunek 24 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Czy co najmniej jeden z mieszkańców otrzymuje dodatek energetyczny?

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

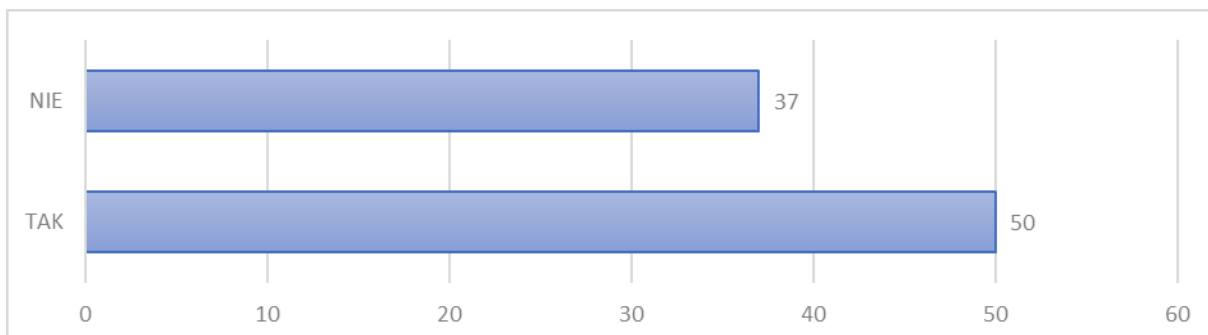
Rysunek 25 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Czy co najmniej jeden z mieszkańców otrzymuje zasiłek celowy lub specjalny zasiłek celowy lub inne rodzaje zasiłków/dodatków?

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

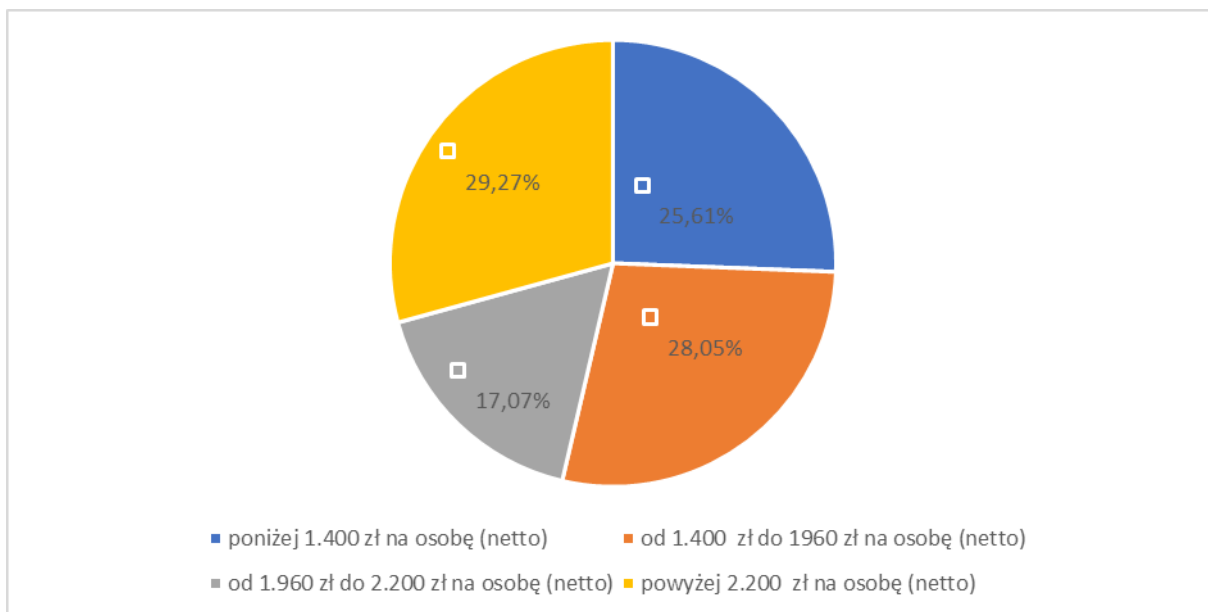
Rysunek 26 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Czy w gospodarstwie domowym są osoby niepełnosprawne?

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

Rysunek 27 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Czy co najmniej jeden z mieszkańców pobiera emeryturę?

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

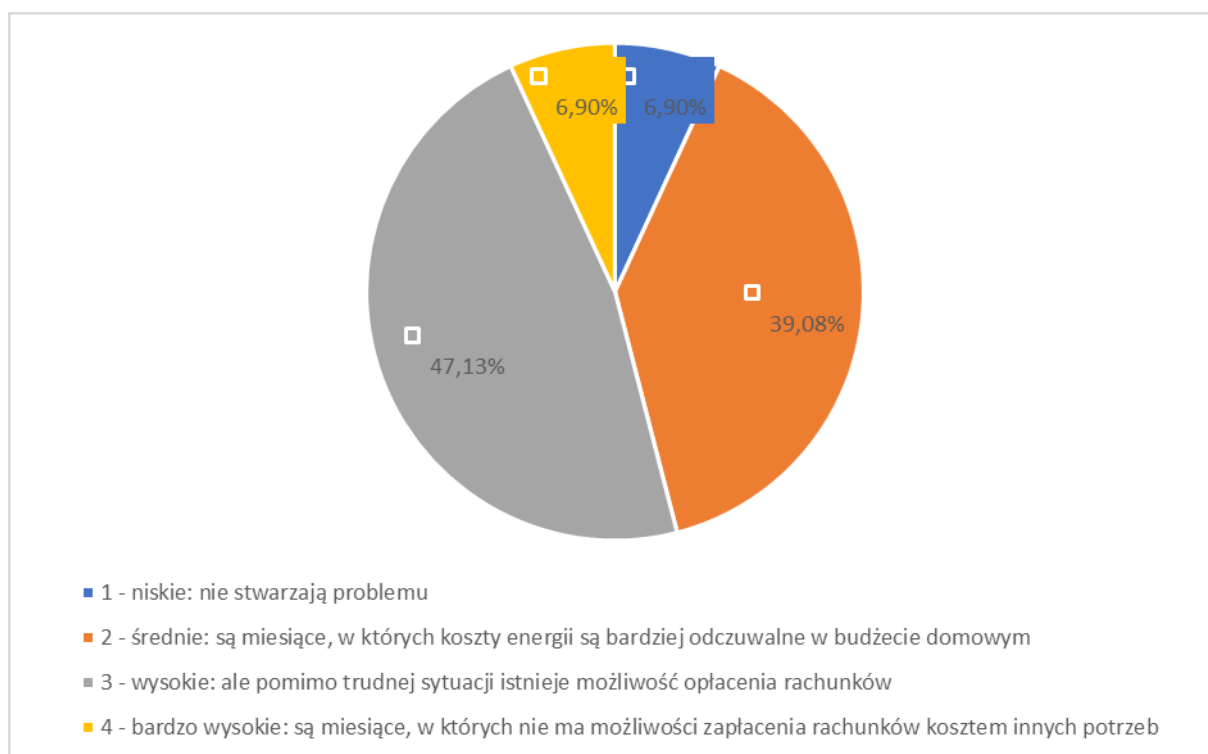
Rysunek 28 Wyniki odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać średni miesięczny dochód gospodarstwa domowego na osobę w poprzednim roku?

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

W ramach badania stwierdzono, że dochody poniżej 1 400,00 zł w gospodarstwie domowym na 1 osobę posiada 25,61% badanych, natomiast dochód powyżej 2 200,00 w gospodarstwie domowym na jedną osobę osiąga 29,27%, jest to największa grupa ankietowanych.

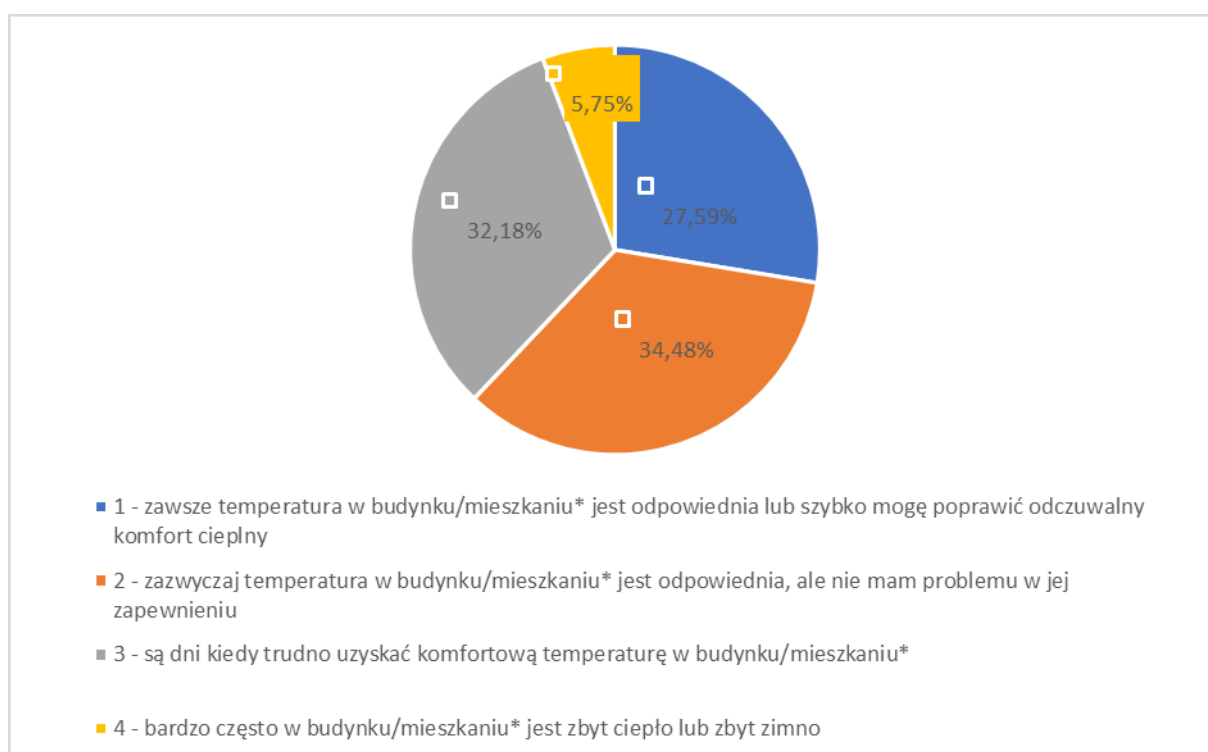
Dla 47,13% osób koszty energii (ciepło i prąd) stanowią wysokie obciążenia dla domowego budżetu (ale pomimo trudnej sytuacji istnieje możliwość opłacenia rachunków), natomiast dla 39,08% koszty są średnie (są miesiące, w których koszty energii są bardziej odczuwalne w budżecie domowym). Równa grupa ankietowanych 6,90% wskazała, że koszty są niskie lub bardzo wysokie.

Dodatkowo zapytano ankietowanych o opinię dotyczącą komfortu cieplnego w lokalu mieszkalnym. 34,48% ankietowani odpowiedzieli, że zazwyczaj temperatura w budynku/mieszkanu jest odpowiednia i nie ma problemu w jej zapewnieniu oraz w dla 32,18% ankietowanych twierdzi, że są dni kiedy trudno uzyskać komfortową temperaturę w budynku/mieszkanu.

Rysunek 29 Odpowiedź na pytanie: Proszę ocenić koszty ogrzewania budynku przez uzupełnienie zdania: Według opinii mieszkańca koszty energii (ciepło i prąd) są:

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

Rysunek 30 Odpowiedź na pytanie: Proszę ocenić w opinii mieszkańca tzw. komfort cieplny przez uzupełnienie zdania: W mieszkaniu/ w domu jest:

Źródło: Opracowane własne na podstawie badania

W odniesieniu do przedstawionych powyżej odpowiedzi jak i w odniesieniu do danych udostępnionych przez CUS w Wieniawie, Urząd Gminy i Zakład Usług Komunalnych w Wieniawie uznać należy, iż osoby pobierające świadczenia, posiadające zaległości w opłatach oraz osoby, które posiadają trudności w zapewnieniu komfortu cieplnego budynku oraz posiadające wysokie wydatki w stosunku do dochodów są w grupie osób ubogich energetycznie.

IV. Opis monitoringu zjawiska ubóstwa energetycznego

Zaleca się monitorowanie efektów działania i wspierania ubóstwa energetycznego poprzez cykliczną analizę i ocenę zjawiska ubóstwa energetycznego. Proces monitorowania przedstawiony został w formie grafiki w załączniku nr 2 do opracowania.

Podstawowym narzędziem dotyczącym monitorowania będą wskaźniki do oceny ubóstwa energetycznego. Najważniejsze z nich to wskaźniki publikowane przez Główny Urząd Statystyczny oraz ankietyzacja osób objętych wsparciem w ramach planowanych działań edukacyjnych i inwestycyjnych.

Dane w celu określenia wskaźników zostaną pozyskane:

- na podstawie danych GUS i danych własnych Urzędu Gminy Wieniawa, a także wśród podmiotów współpracujących obejmujących:
 - liczbę postępowań eksmisyjnych i eksmisje z lokali mieszkalnych w zasobach gminnych (w tym w szczególności eksmisje z powodu zaległości w opłatach za mieszkanie);
 - zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych;
 - liczbę i kwotę wypłaconych dodatków mieszkaniowych.
- przeciętne wydatki miesięczne na 1 osobę, w tym wydatki na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii oraz udział wydatków na użytkowanie mieszkania i nośniki energii w wydatkach ogółem;
- koszty zużycia energii elektrycznej w zł/m²;
- zapotrzebowanie na energię końcową w kWh/(m²*rok) obliczone w oparciu o zużycie energii oraz powierzchnię użytkową;
- udział OZE w energii końcowej budynku w %.

Wskaźniki te powinny być analizowane w stosunku do roku bazowego, tj. 2023 roku. Każde z odchyłeń (zarówno od wartości bazowej, jak i pomiędzy okresami) powinno być analizowane i komentowane w raporcie/analizie z danego okresu.

Dodatkowo proponowane jest wprowadzenie wskaźników aktualizujących, które pozwolą na ocenę zjawiska pod kątem zmieniających się warunków gospodarczych, cen energii oraz

zachowanie spójności z warunkami technicznymi, opracowaniami naukowymi i odniesieniem ich do warunków.

Ważnym elementem jest również wsparcie procesu monitorowania poprzez uwzględnienie w swoich planach i działaniach celów związanych z zwalczaniem zjawiska ubóstwa energetycznego.

Jednym z wskaźników monitoringu jest zalecenie Urzędu Marszałkowskiego poprzez wykonanie usług doradczych, głównie wśród osób zagrożonych ubóstwem energetycznym w Gminie. Usługi doradztwa energetyczno-ekologicznego pozwolą na bieżące monitorowanie występowania wspomnianego zjawiska w gminie.

Zgodnie z pkt 1.1.3 załącznika nr 5 do uchwały nr 204/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 listopada 2023 r. proces doradczy ma być skierowany bezpośrednio do mieszkańców (szczególnie osób niesamodzielnych, o ograniczonej mobilności) oraz ma na celu min. zebranie następujących informacji:

- identyfikację w budynkach elementów wymagających termomodernizacji,
- wykonanie planu termomodernizacji, jeżeli to możliwe zawierająca również szacunkową wycenę robót,
- ocenę możliwości finansowych mieszkańca i rozłożenia w czasie działań termomodernizacyjnych,
- analizę zasadności wymiany źródła ciepła,
- analizę możliwości zastosowanie OZE,
- doradztwo w zakresie wymagań uchwały antysmogowej i Programu ochrony powietrza,
- informowanie w zakresie zadań wynikających z Planu działań krótkoterminowych, w przypadku wydania komunikatów przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska o ryzyku przekroczenia norm jakości powietrza,
- informowanie o obowiązku wprowadzania danych dotyczących posiadanego źródła ciepła do CEEB, w tym: zapoznanie z przepisami prawa, pokazanie jak działa CEEB i pomocy w wypełnieniu deklaracji,
- pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację działań związanych z ochroną powietrza:

- znalezienia i wybrania odpowiedniego instrumentu finansowania (spośród gminnych, krajowych, unijnych i innych),
- pomocy w przygotowaniu lub pozyskaniu dokumentów do wniosków o udzielenie pomocy finansowej,
- pomocy w wypełnieniu, złożeniu wniosku o dofinansowanie i jego rozliczeniu w oparciu o przekazane przez mieszkańca dokumenty księgowe i protokoły odbioru robót.

Konieczne jest, aby osobą którym doradztwo jest udzielane (w szczególności gospodarstwom domowym dotkniętym ubóstwem energetycznym), udzielić również wsparcia poprzez wyjaśnienie procesów związanych z oszczędnością zużycia energii, tak aby zaplanowane procesy dały jak największy efekt ekonomiczny i ekologiczny.

Monitorowanie w/w działań pozwoli ocenić skuteczność wdrażanych rozwiązań i ewentualnie dostosować zmiany w miarę ich potrzeb. Pozwoli również ocenić, czy sytuacja walki z ubóstwem ulega poprawie, czy pogorszeniu.

V. Sposoby radzenia sobie ze wzrostem, cen energii i opału

Sposoby radzenia sobie ze wzrostem cen energii i opału przez osoby wykluczone energetycznie z terenu gminy Wieniawa mogą obejmować różnorodne strategie, często wynikające z ograniczonych zasobów finansowych oraz trudności w dostępie do efektywnych rozwiązań grzewczych. Wśród tych działań można wyróżnić:

- Ograniczanie zużycia energii – osoby wykluczone energetycznie często zmuszone są do rezygnacji z ogrzewania części pomieszczeń lub utrzymywania minimalnej temperatury, co niejednokrotnie negatywnie wpływa na komfort życia oraz zdrowie.
- Korzystanie z tanich, ale nieefektywnych źródeł ogrzewania – w tym wykorzystanie pieców na drewno, węgiel lub inne dostępne materiały opałowe, które nie spełniają norm ekologicznych, co może prowadzić do pogorszenia jakości powietrza oraz zwiększenia ryzyka wystąpienia smogu.
- Zastępcze źródła ciepła – używanie urządzeń takich jak elektryczne grzejniki czy kuchnie węglowe, mimo wysokich kosztów eksploatacji, gdyż mogą stanowić jedyne dostępne rozwiązanie w sytuacji braku środków na modernizację systemów grzewczych.
- Wsparcie społeczne i lokalne inicjatywy – niektóre gospodarstwa korzystają z pomocy gminnych programów wsparcia, dodatków energetycznych czy doraźnej pomocy sąsiedzkiej, np. w postaci opału lub współdzielenia ogrzewanych przestrzeni.
- Adaptacja codziennych nawyków – przykładowo, wcześniejsze kładzenie się spać, spędzanie większej części dnia w cieplejszych miejscach (np. u rodziny, znajomych lub w placówkach publicznych, takich jak biblioteki czy świetlice) oraz korzystanie z odzieży termicznej nawet w domach.

Takie działania często wynikają z konieczności i ograniczonych możliwości, co wskazuje na potrzebę systemowych rozwiązań, takich jak dofinansowania na wymianę źródeł ciepła, lepszy dostęp do tańszej energii czy edukacja w zakresie efektywnego gospodarowania zasobami.

Część z ww. działań nie jest zgodne z uchwałą antysmogową i może wpływać na zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, w związku z tym nie jest zalecane: używanie urządzeń takich jak kuchnie węglowe czy korzystanie z tanich, ale nieefektywnych źródeł ogrzewania.

Program osłonowy to działanie systemowe, którego celem jest kompleksowe wsparcie najbardziej potrzebujących mieszkańców w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi. Obejmuje ono zorganizowane i długofalowe działania mające na celu łagodzenie skutków

problemów społeczno-ekonomicznych, takich jak ubóstwo energetyczne, poprzez wykorzystanie jasno określonych zasad i narzędzi wsparcia. Dzięki temu program pozwala skutecznie odpowiadać na potrzeby lokalnej społeczności, zapewniając pomoc tym, którzy są najbardziej narażeni na wykluczenie lub trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb.

Program osłonowy to narzędzie wsparcia społecznego, którego celem jest ochrona najbardziej potrzebujących mieszkańców przed skutkami trudnych sytuacji życiowych, takich jak wzrost kosztów życia, w tym cen energii, opału, czy innych niezbędnych dóbr i usług. Programy osłonowe są szczególnie istotne w kontekście problemów takich jak ubóstwo energetyczne, ponieważ pozwalają zapewnić pomoc finansową, rzeczową lub organizacyjną grupom najbardziej narażonym na wykluczenie społeczne lub ekonomiczne.

Główne cele programu osłonowego:

- Zapobieganie pogłębianiu się ubóstwa energetycznego.
- Zabezpieczenie podstawowych potrzeb osób w trudnej sytuacji życiowej.
- Ochrona mieszkańców przed skutkami kryzysów ekonomicznych i społecznych.
- Stworzenie narzędzi wspierających gospodarstwa domowe w najtrudniejszej sytuacji materialnej.

Jak wprowadzić program osłonowy w gminie?

1. ETAP I: Diagnoza lokalnych potrzeb (za pomocą analizy ubóstwa),
2. ETAP II: Opracowanie zasad i zakresu wsparcia, w tym:
 - a. Określenie kryteriów kwalifikujących mieszkańców do programu (np. dochodowych, zdrowotnych)
 - b. Wybór form pomocy, takich jak:
 - i. dopłaty do rachunków za energię lub opał,
 - ii. zakup materiałów opałowych (np. drewna, węgla),
 - iii. wsparcie rzeczowe (np. energooszczędne urządzenia, ciepła odzież),
 - iv. doradztwo energetyczne, np. w zakresie obniżania kosztów użytkowania energii.
 - c. Określenie budżetu programu i potencjalnych źródeł finansowania (środki własne gminy, fundusze unijne, dotacje rządowe).
3. ETAP III: Przygotowanie dokumentacji:
 - a. Opracowanie uchwały rady gminy dotyczącej wprowadzenia programu.
 - b. Ustalenie regulaminu programu, który szczegółowo opíše zasady realizacji wsparcia, procedurę składania wniosków oraz sposób weryfikacji potrzeb.

- c. Ustalenie wysokości środków niezbędnych do zabezpieczenia w budżecie, a także pozyskanie ewentualnego dofinansowania.
- 4. ETAP IV: Zgoda rady gminy:
 - a. Przedłożenie projektu programu osłonowego do zatwierdzenia przez radę gminy.
 - b. Zapewnienie zgodności z przepisami prawa, w tym ustawą o pomocy społecznej oraz ustawą o finansach publicznych.
- 5. ETAP V: Realizacja programu
 - a. Uruchomienie naboru wniosków dla mieszkańców.
 - b. Powołanie komisji lub zespołu odpowiedzialnego za weryfikację wniosków i przyznawanie pomocy.
 - c. Monitorowanie realizacji programu i efektywności wsparcia.
- 6. ETAP VI: Ewaluacja i modyfikacje (może i powinien być prowadzony równoległe z realizacją programu):
 - a. Regularna ocena skuteczności programu, np. liczby osób, którym udzielono pomocy.
 - b. Wprowadzanie zmian, jeśli pojawią się nowe potrzeby lub problemy z realizacją.

Program osłonowy może być finansowany z różnych źródeł, co zapewnia stabilność i zróżnicowanie wsparcia. Jednym z podstawowych źródeł są środki własne budżetu gminy, które pozwalają na dostosowanie pomocy do specyficznych potrzeb mieszkańców. Dodatkowo, gmina może uzyskać dotacje z budżetu państwa, takie jak dodatki osłonowe, które zwiększają dostępne fundusze na realizację programu. Kolejnym źródłem finansowania mogą być fundusze unijne, np. z Europejskiego Funduszu Społecznego, które wspierają inicjatywy związane z przeciwdziałaniem ubóstwu energetycznemu. Ponadto, gmina może nawiązać współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz prywatnymi sponsorami, którzy oferują zarówno finansowe, jak i rzeczowe wsparcie, co dodatkowo zwiększa efektywność programu osłonowego. Wykorzystanie tych różnych źródeł pozwala na elastyczne dopasowanie programu do lokalnych potrzeb i zapewnia jego długofalową realizację.

Wprowadzenie programu osłonowego w gminie wymaga zaangażowania i współpracy pomiędzy różnymi jednostkami (m.in. ośrodkami pomocy społecznej, wydziałami finansowymi gminy, radą gminy), ale jest skutecznym sposobem na poprawę jakości życia najbardziej potrzebujących mieszkańców.

VI. Podsumowanie

Po zebraniu ankiet i szczegółowej ich analizie określono, że gospodarstwa domowe narażone na zjawisko ubóstwa energetycznego to rodziny, które spełniają następujące kryteria na podstawie ankiety.

Analiza powinna odbywać się poprzez zebranie i przeanalizowanie co najmniej raz do roku ankiet wykorzystywanych w trakcie diagnozy.

Tabela 13 Kryteria klasyfikacji dla osób narażonych na ryzyko ubóstwa energetycznego

Wyszczególnienie	Kryterium, sposób spełnienia.	Opis kryterium
Grupa 1:	Warunek 1:	Pytanie: Proszę ocenić koszty ogrzewania budynku przez uzupełnienie zdania: Według opinii mieszkańca koszty energii (ciepło i prąd) są: Odpowiedź: 4 - bardzo wysokie: są miesiące, w których nie ma możliwości zapłacenia rachunków kosztem innych potrzeb
Grupa 2	Warunek 1:	Pytanie: Proszę ocenić koszty ogrzewania budynku przez uzupełnienie zdania: Według opinii mieszkańca koszty energii (ciepło i prąd) są: Odpowiedź: 3 - wysokie: ale pomimo trudnej sytuacji istnieje możliwość opłacenia rachunków
	Warunek 2:	Pytanie: Proszę ocenić w opinii mieszkańca tzw. komfort cieplny przez uzupełnienie zdania: W mieszkaniu/ w domu jest: Odpowiedź: 4 - bardzo często w budynku/mieszkaniu* jest zbyt ciepło lub zbyt zimno
	Kryteria muszą być spełnione łącznie	
Grupa 3	Warunek 1:	Pytanie: Proszę ocenić koszty ogrzewania budynku przez uzupełnienie zdania: Według opinii mieszkańca koszty energii (ciepło i prąd) są: Odpowiedź: 3 - wysokie: ale pomimo trudnej sytuacji istnieje możliwość opłacenia rachunków
	Warunek 2:	Pytanie: Proszę ocenić w opinii mieszkańca tzw. komfort cieplny przez uzupełnienie zdania: W mieszkaniu/ w domu jest: Odpowiedź: 3 - są dni kiedy trudno uzyskać komfortową temperaturę w budynku/mieszkaniu*
	Kryteria muszą być spełnione łącznie	
Grupa 4	Kryterium 1:	Proszę wskazać jaki był średni miesięczny dochód gospodarstwa domowego na osobę w poprzednim roku? poniżej 1.400 zł na osobę (netto) oraz wymaga docieplenia w jakimkolwiek zakresie lub źródło ciepła nie spełnia uchwały antysmogowej.

Źródło: Opracowanie własne

Podczas ankietyzacji, która trwała w dniach od 22 listopada 2024 r. do dnia 6 grudnia, z wydłużeniem do 13 grudnia 2024 r. zebrano jedynie 89 ankiet. Ankietyzacja prowadzona była poprzez rozdysponowanie druku bezadresowego do skrzynek pocztowych

mieszkańców Gminy Wieniawa, jak również przygotowano ankietę w wersji online, zamieszczone zostały komunikaty na stronie internetowej gminy, w mediach społecznościowych. Przygotowano plakat informacyjny do rozdysponowania na tablicach ogłoszeń.

Z przeprowadzonych obserwacji mieszkańcy niechętnie udzielają informacji w zakresie swojej sytuacji materialnej, co spowodowało iż wystąpiły trudności w zebraniu większej ilości ankiet.

Po przeanalizowaniu złożonych ankiet i określonych wyżej kryteriów, zidentyfikowano 33 gospodarstw domowych. Co stanowi 37,10% wszystkich złożonych ankiet.

Do analizy próby skierowano 5 gospodarstw domowych, w celu oszacowania planowanych kosztów i wskazania zakresu modernizacji.

Przeprowadzenie analizy ubóstwa pozwoliło na stworzenie bazy budynków i lokali, a także ocenę budynków usytuowanych w Gminie Wieniawa (we wskazanej próbie) w których niezbędne będzie podjęcie działań wspomagających lokalną politykę społeczną w związku z wystąpieniem zjawiska ubóstwa energetycznego.

Uproszczone świadectwa charakterystyki energetycznej (warunki techniczne) stanowić będą załącznik nr 3 do niniejszego opracowania, które ze względu na ochronę danych osobowych będą dostępne wyłącznie do użytku Urzędu Gminy Wieniawa.

Opracowane dla poszczególnych lokalizacji, warunki techniczne wskazywać będą zalecenia dotyczące opłacalności ekonomicznej, jak również wymaganych do zastosowania współczynników dla poszczególnych systemów i przegród.

Dzięki tym szczegółowym zaleceniom będzie możliwość oszacowania potrzeb finansowych dla poszczególnych nieruchomości. Te informacje będą miały zastosowanie w programie STOP SMOG, jak również będą mogły pomóc Gminie Wieniawa w zaplanowaniu budżetu na ewentualne wdrożenie tego programu.

Tabela 14 Szacowane koszty inwestycji

Działania termomodernizacyjne - Wymiana źródła ciepła	PC	kocioł gazowy	kocioł pelletowy
	30000	25000	25000
Działania termomodernizacyjne - Modernizacja c.o.	6000		
Działania termomodernizacyjne - Modernizacja cwu	6000		
Działania termomodernizacyjne - INSTALACJA PV	3kWp	5kWp	10 kWp
	15 000	20 000	25 000
Działania termomodernizacyjne - docieplenie dachu	wełna mineralna [1m2]	granulat wełny mineralnej/celulozy [1m2]	piana PUR / 1m2
	170	120	170
Działania termomodernizacyjne - docieplenie ścian	Styropian [1m2]	wełna mineralna [1m2]	
	300	300	
Działania termomodernizacyjne - docieplenie stropu nad nieogrzewanym poddaszem	wełna mineralna [1m2]	granulat wełny mineralnej/celulozy [1m2]	piana PUR / 1m2
	100	100	150
Działania termomodernizacyjne - docieplenie podłogi	Styropian [1m2]	piana PUR / 1m2	
	250	150	
Działania termomodernizacyjne - wymiana okien	cena za 1 m2		
	1000		
Działania termomodernizacyjne - wymiana drzwi	cena za 1 m2		
	1500		

Źródło: Opracowane własne

Wskazane w analizie pogłębionej osoby mogą stanowić potencjalną bazę osób spełniających wymagania Programu STOP SMOG, zgodnie z ustawą o wspieraniu termomodernizacji i remontów. Natomiast zaleca się ich ostateczną weryfikację przed wdrożeniem Programu.

W szczególności będą to osoby, które spełniają określone kryteria dochodowe:

- Dla jednego członka gospodarstwa domowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym.

- Oraz 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym.

Opracowane warunki techniczne oraz wskazane wyżej koszty jednostkowe inwestycji pozwolą oszacować wartość inwestycji poddanych analizie pogłębionej nieruchomości.

Opracowane warunki techniczne (dla 5 wytypowanych lokalizacji) oraz wskazane wyżej koszty jednostkowe inwestycji pozwoliły oszacować wartość inwestycji poddanych analizie pogłębionej nieruchomości.

Oszacowano łączną wartość inwestycji na poziomie 363 650,00 PLN, w tym:

- Wymiana źródła ciepła – 125 000,00 PLN,
- Modernizacja c.o. – 0,00 PLN,
- Modernizacja c.w.u. – 0,00 PLN,
- Instalacja PV – 0,00 PLN,
- Docieplenie dachu – 17 000,00 PLN,
- Docieplenie ścian – 84 000,00 PLN,
- Docieplenie stropu nad nieogrzewanym poddaszem – 19 900,00 PLN,
- Docieplenie podłogi – 36 750,00 PLN,
- Wymiana okien – 69 000,00 PLN,
- Wymiana drzwi – 12 000,00 PLN.

Średnią wartość 1 kompleksowej inwestycji w budynku jednorodzinnych szacuje się na poziomie 72 730,00 PLN. Szczegółowy podział kosztów inwestycji znajduje się w załączniku nr 4 do opracowania.

Cennym źródłem informacji jest również Diagnoza do opracowania Programu przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu województwa mazowieckiego na lata 2023 – 2026 ¹³. Zgodnie z diagnozą przedstawioną w ww. opracowaniu, ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym zagrożonych jest 17,9% mieszkańców Mazowsza, a 15,5% zagrożonych jest samym ubóstwem. Wskaźniki są zróżnicowane w zależności od regionu i przedstawiają się następująco:

- niemal co czwarty mieszkaniec regionu mazowieckiego regionalnego (RMR) zagrożony jest ubóstwem i / lub wykluczeniem społecznym,
- mieszkańcy regionu warszawskiego stołecznego dwa razy rzadziej są zagrożeni ubóstwem i / lub wykluczeniem społecznym niż regionu mazowieckiego regionalnego.

Na podstawie przeprowadzonych pogłębionych wywiadów z respondentami ustalono, iż 6,9% respondentów ma problemy z dostatecznym ogrzaniem mieszkania. Można zatem uznać, że rosnące ceny energii spowodują, że gospodarstwa domowe, które realizują swoje

¹³ https://mcps.com.pl/wp-content/uploads/2023/11/Ubostwo_energetyczne_ost-1.pdf

potrzeby w minimalnym zakresie w kolejnym sezonie grzewczym mogą znaleźć się w grupie osób poniżej progu ubóstwa energetycznego.

Jak wskazuje analiza pogłębiona i zaplanowany przez osoby spełniające kryteria zakres prac, w 80% przypadkach mieszkańcy planują modernizację poprzez wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, która ma na celu zminimalizować wydatki związane z ogrzaniem budynku.

Opracowana Diagnoza dla województwa mazowieckiego, jak również analiza wieku budowy budynków w odniesieniu do zamieszkujących budynki mieszkańców pozwoliła wysunąć jednakowe wnioski. Jednym z najbardziej zagrożonych ubóstwem energetycznym są gospodarstwa jednoosobowe a także gospodarstwa bez osób pracujących, które nie mają na utrzymaniu dzieci.

W związku z obecną sytuacją geopolityczną, inflacją, wzrostem cen nośników energii należy się spodziewać, że skala zjawiska ubóstwa energetycznego będzie wzrastać.

Według opracowanej diagnozy istnieje poważne ryzyko, że ubóstwo energetyczne może objąć nie tylko osoby znajdujące się poniżej progu ubóstwa energetycznego, ale również osoby znajdujące się w sferze niedostatku, a więc nawet ok. 40% wszystkich mieszkańców województwa.

Ponadto w oparciu o analizę ubóstwa i dostępne źródła powinno nastąpić wsparcie mieszkańców gminy dotkniętych ubóstwem energetycznym np. poprzez realizację dofinansowania wymiany kotłów i termomodernizacji.

Dedykowanym programem dla osób ubogich energetycznie jest wdrożony rządowy program STOP SMOG. Program „Stop Smog” wspiera wymianę bądź likwidację źródeł ciepła i termomodernizację w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych. Jest on realizowany przez gminy, jednak stroną porozumienia w imieniu gmin może być także powiat, związek międzygminny. Celem Programu jest ograniczenia emisji zanieczyszczeń i poprawa jakości powietrza oraz poprawa efektywności energetycznej budynków poprzez realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych na rzecz najmniej zamożnych gospodarstw domowych w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, w tym w szczególności tych, których członkami są osoby mające prawo do korzystania ze świadczeń pieniężnych na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Realizacja niskoemisyjnych inwestycji w jednym budynku, a w przypadku budynku o dwóch lokalach – w jednym lokalu nie może przekroczyć 53 tys. zł.

Trwają również prace nad nowelizacją zapisów w programie STOP SMOG min. w zakresie zwiększenia średniego kosztu przedsięwzięcia niskoemisyjnego w budynku jednorodzinnym

do kwoty 106 tys. zł., jak również planowana jest likwidacja kryterium majątkowego, które jest trudne do weryfikacji. Często, też kryterium majątkowe wykluczało osoby z gmin wiejskich, które były właścicielem działki rolnej lub leśnej, a ich wartość przekraczała dopuszczalny próg.

Szczegółowe informacje na <https://czystepowietrze.gov.pl/inne-programy/stop-smog>.

Również Program Priorytetowy Czyste Powietrze pozwala sięgnąć mieszkańcom po dostępne środki wsparcia (na dzień opracowania dokumentu został wstrzymany w związku z koniecznością zmiany zapisów Programu). W zależności od progu dochodowego można ubiegać się o podstawowy, podwyższony i najwyższy poziom wsparcia (umożliwiający ubieganie się o maksymalny poziom wsparcia na poziomie 135 000,00 PLN). Szczegółowe informacje dostępne na <https://czystepowietrze.gov.pl/>.

Na etapie tworzenia opracowania nabór do Programu Priorytetowego Czyste Powietrze został wstrzymany. Ponowne ogłoszenie naboru planowane jest na marzec 2025 r.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że znaczna część osób poddanych analizie pogłębionej uzależnia ewentualne modernizacje od dostępnych programów pomocowych.

W konsekwencji, wyniki analizy ubóstwa oraz oszacowanie jej skali i kosztów pozwolą na wypracowanie narzędzi do planowania polityki energetycznej i społecznej, a także wzrost świadomości ekologicznej użytkowników, lokalnych społeczności i zarządców nieruchomości.

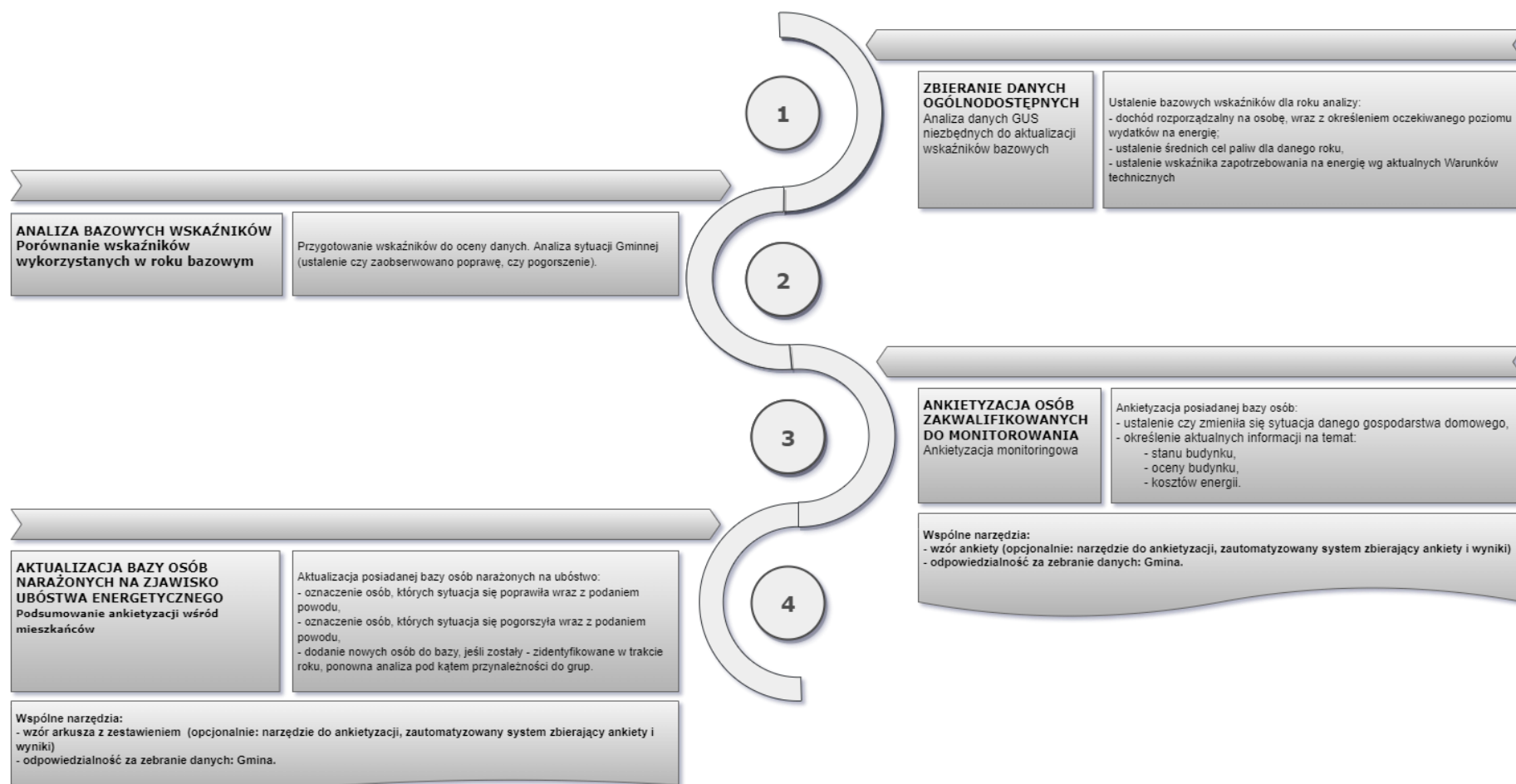
VII. Literatura

1. Commission Recommendation (EU) 2020/1563 of 14 October 2020 on energy poverty
2. Czysta energia dla wszystkich Europejczyków, Dyrekcja Generalna ds. Energii (Komisja Europejska), wyd. 2019
3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE Tekst mający znaczenie dla EOG
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE (Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 55)
5. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów (COM(2021) 550 final)
6. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1791 z dnia 13 września 2023 r. w sprawie efektywności energetycznej oraz zmieniająca rozporządzenie (UE) 2023/955 (Dz.U. L 231 z 20.9.2023, s. 1)
7. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).
8. Europejski Urząd Statystyczny
9. Stanisław Hałabura, Efektywność energetyczna a ubóstwo energetyczne w budownictwie wielorodzinnym, 2018, Fundacja na rzecz Czystej Energii
10. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
11. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
12. Polityka energetyczna Polski do 2040 r., data publikacji: 02.02.2021 r., Ministerstwo Klimatu i Środowiska, data dostępu: 25.04.2022 r.
13. Porozumienie Burmistrzów na rzecz klimatu i energii EUROPA, <https://www.porozumienieburmistrzow.eu> oraz <https://www.eumayors.eu/>
14. Problem bogactwa i ubóstwa w teoriach społeczno-ekonomicznych (opracowanie zbiorowe), red. nauk. Dankowska-Prokop B., Grabowski A., Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2020
15. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (tj. Dz.U. 2019 poz. 1065),
16. Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2023 - <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/2001>
17. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2030+ - Załącznik do uchwały nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24.05.2022 r.

18. Uchwała nr 59/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 kwietnia 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 29.04.2022 r. poz. 5147)
19. Uchwała nr 162/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 27.10.2017 r. poz. 9600)
20. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz.U. 2024 r. poz. 266, 834, 859)
21. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz.U. 2024 poz. 1446, 1473, 1572, 1635)
22. Założenia do aktualizacji Polityki energetycznej Polski do 2040 r. z marca 2022 r., <https://www.gov.pl/web/klimat/zalozenia-do-aktualizacji-polityki-energetycznej-polski-do-2040-r>, data dostępu: 25.04.2022 r.
23. Wyniki pomiarów jakości powietrza w województwie mazowieckim w 2023 roku, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Warszawie, rok wydania: 2023
24. Diagnoza do opracowania Programu przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu województwa mazowieckiego na lata 2023 – 2026
25. Diagnoza przyczyn ubóstwa energetycznego w województwie mazowieckim – Raport końcowy z badań.
26. Program ochrony środowiska dla Gminy Wieniawa na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

Załącznik nr 1 do analizy - Ankieta diagnozy problemu ubóstwa energetycznego do wykorzystania podczas wywiadu

Załącznik nr 2 – Procedura monitorowania działania ubóstwa energetycznego

Informacje o przetwarzaniu danych osobowych

Klauzula informacyjna RODO - ogólna

Uprzejmie informujemy, że **Urząd Gminy Wieniawa, z siedzibą w Wieniawie przy ul. Kochanowskiego 88, 26-432 Wieniawa** (zwany dalej UG Wieniawa) przetwarza informacje ze źródeł publicznych oraz ogólnodostępnych, w tym z Internetu, tworząc bazę danych. Wśród tych informacji znajdują się dane, które na gruncie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (dalej nazwa RODO), mają charakter danych osobowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych, w szczególności z Ogólnym Rozporządzeniem, celem zapewnienia właściwej ochrony danych osobowych, osobie której dane dotyczą należy przede wszystkim podać informacje dotyczące przetwarzania jej danych osobowych określone w art. 13 lub 14 RODO - w zależności od tego, czy zostały one pozyskane bezpośrednio od osoby której dane dotyczą, czy też z innych źródeł.

W świetle powyższego pragniemy poinformować Państwa, że:

1. Administratorem Państwa danych osobowych jest Wójt Gminy Wieniawa, ul. Kochanowskiego 88, 26-432 Wieniawa.
2. Inspektorem ochrony danych jest Pani Dorota Brandeburg. Kontakt do Inspektora ochrony danych to: iod@gminawieniawa.pl. W przypadku udostępnienia danych osobowych mają Państwo prawo do dostępu do własnych danych osobowych, ich sprostowania lub usunięcia, możliwość zgłoszenia sprzeciwu wobec przetwarzania danych oraz wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.
3. Przetwarzamy Państwa dane osobowe wyłącznie w celu wykonania zadań Administratora, które wynikają z przepisów prawa oraz zadań realizowanych w interesie publicznym.
4. Podanie danych jest dobrowolne, ale niezbędne do prowadzenia sprawy w Urzędzie Gminy w Wieniawie.
5. Odbiorcami Państwa danych mogą być tylko instytucje uprawnione na podstawie przepisów prawa lub podmioty, którym Administrator powierzył przetwarzanie danych na podstawie zawartej umowy.
6. Mają Państwo prawo dostępu do treści swoich danych oraz prawo ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania, przenoszenia i wniesienia sprzeciwu.
7. Mają Państwo prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego, tj. Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych. Mogą to Państwo zrobić, jeśli uznają, że przetwarzamy dane osobowe z naruszeniem przepisów prawa.
8. Jeżeli przetwarzamy dane osobowe na podstawie udzielonej nam zgody, mogą ją Państwo w dowolnym momencie wycofać (bez wpływu na zgodność z prawem przetwarzania przed jej wycofaniem).
9. Dane osobowe przechowujemy przez okres niezbędny do wykonania zadań Administratora oraz realizacji obowiązku archiwizacyjnego, które wynikają z przepisów prawa.

Podstawa prawna: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 4.05.2016).

GMINA WIENIAWA PRZYSTĄPIŁA DO OPRACOWANIA ANALIZY UBÓSTWA ENERGETYCZNEGO NA TERENIE GMINY WIENIAWA

Głównym celem opracowania Analizy ubóstwa energetycznego jest oszacowanie skali zjawiska ubóstwa energetycznego na terenie Gminy Wieniawa wraz ze wskazaniem ewentualnych możliwości wsparcia finansowego poprzez konkretne instrumenty pomocowe.

Jako definicję ubóstwa energetycznego można przyjąć: „Ubóstwo energetyczne występuje wtedy, gdy gospodarstwo domowe nie jest w stanie zapewnić sobie wystarczającego poziomu ciepła, chłodu, oświetlenia i energii do zasilania urządzeń, w wyniku połączenia niskich dochodów, wysokich wydatków energetycznych i niskiej efektywności energetycznej w domu”.

W związku z powyższym zapraszamy wszystkie osoby do złożenia ankiety w celu zbadania potrzeb i dostosowania programów wsparcia dla odbiorców ubogich energetycznie.

Jednocześnie informujemy, iż od 22.11.2024 do 06.12.2024 w Gminie prowadzona będzie ankietyzacja.

Dane ankietowe dla Gminy Wieniawa pozyskiwać będzie Firma **ATsys Sp. z o.o. Sp.K.** z siedzibą w Katowicach na podstawie zawartej umowy z dnia 13.11.2024

INFORMACJE DODATKOWE - OSTATECZNY TERMIN ODDANIA ANKIET 06.12.2024 r.
KONTAKT:

- **TELEFONICZNY: 721 747 447**
- **MAILOWY: wieniawa@niskaemisja.pl**

Ankiety są zbierane w terminie do dnia **06.12.2024 r.** w następujących formach:

- Elektronicznie, za pomocą formularza online znajdującego się pod adresem: https://www.niskaemisja.pl/link/wieniawa_analiza_ubostwa
- Papierowo w Urzędzie Gminy Wieniawa w godzinach pracy Urzędu,
- Skanem na maila wieniawa@niskaemisja.pl,
- Telefonicznie pod numerem: 721 747 447

Proszę wypełnić pola oznaczone „.....” oraz wstawić „X” w pola wyboru.

Dane kontaktowe:

Imię i nazwisko:

E-mail: Telefon:

Dane o nieruchomości:

Miejscowość: Ulica, numer:

Powierzchnia użytkowa (ogrzewana) [m2]:

Rodzaj budynku: ☐ jednorodzinny wolnostojący
(proszę wybrać właściwe) ☐ lokal w budynku wielorodzinnym o dwóch mieszkaniach
☐ lokal w budynku wielorodzinnym o trzech lub więcej mieszkaniach
☐ części wspólne budynków mieszkalnych

Rok budowy: ☐ przed 1945 r. ☐ 1958 - 1964 ☐ 1983 – 1991 ☐ 2009 – 2014
(proszę wybrać właściwe) ☐ 1945 – 1949 ☐ 1965 – 1974 ☐ 1992 - 1997 ☐ 2015 – 2019
☐ 1950 – 1957 ☐ 1975 – 1982 ☐ 1998 – 2008 ☐ po 2019 roku

Stan techniczny budynku. ☐ bardzo dobry
(proszę wybrać właściwe) ☐ dobry - wymaga drobnych napraw, głównie ze względów estetycznych
☐ stan zły - wymaga częściowej termomodernizacji
☐ stan bardzo zły - wymaga pełnej termomodernizacji

Jeśli dotyczy, proszę wskazać które elementy budynku wymagają naprawy. ☐ wymiana źródła ciepła lub ogrzewania
☐ wymiana okien
☐ wymiana drzwi wejściowych
☐ naprawa stropu, stropodachu lub dachu
☐ docieplenie ścian
☐ inne, jakie:

Dane o energii: (Proszę o określenie rodzaju i przeznaczenia źródła ciepła.)

Proszę ocenić koszty ogrzewania budynku przez uzupełnienie zdania: ☐ **niskie:** nie stwarzają problemu
Według opinii mieszkańca koszty energii (ciepło i prąd) są: ☐ **średnie:** są miesięczne, w których koszty energii są bardziej odczuwalne w budżecie domowym
☐ **wysokie:** ale pomimo trudnej sytuacji istnieje możliwość opłacenia rachunków
☐ **bardzo wysokie:** są miesięczne, w których nie ma możliwości zapłacenia rachunków kosztem innych potrzeb

Proszę ocenić w opinii mieszkańca tzw. komfort cieplny przez uzupełnienie zdania: W mieszkaniu/ w domu jest: ☐ **zawsze temperatura jest odpowiednia** lub szybko można poprawić odczuwalny komfort cieplny
*podkreślić właściwe ☐ **zazwyczaj temperatura jest odpowiednia**, nie ma problemu w jej zapewnieniu
☐ **są dni kiedy trudno uzyskać komfortową temperaturę w budynku/mieszkaniu***
☐ **bardzo często jest zbyt ciepło lub zbyt zimno**

Jaki udział w wydatkach gospodarstwa domowego mają wydatki na: ogrzewanie, ciepłą wodę, zakup wody, odprowadzanie ścieków)? ☐ do 10% ☐ 10-25% ☐ 25-50% ☐ pow. 50%

Rodzaj źródła

Kocioł na węgiel, drewno lub biomasa z ręczny

Klasa źródła: ☐ poniżej 3 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ekoprojekt

Kocioł na węgiel, drewno lub biomasa automatyczny

Klasa źródła: ☐ poniżej 3 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ekoprojekt

Kominek / koza / ogrzewacz na drewno lub inny rodzaj biomasy

Piec kaflowy na paliwo stałe (węgiel, drewno lub inny rodzaj biomasy)

Trzon kuchenny / piekocuchnia / kuchnia węglowa

Kocioł gazowy / boiler gazowy / podgrzewacz gazowy przepływowy

Kocioł olejowy

Pompa ciepła

Ogrzewanie elektryczne / boiler elektryczny / podgrzewacz przepływowy

Kolektory słoneczne

Panele fotowoltaiczne

Oznaczenie: * CO – centralne ogrzewanie (ciepło w budynku), ** CWU – ciepła woda użytkowa

Moc paneli fotowoltaicznych kW

Czy zamierza Pan(i) wymienić nieekologiczne źródło ciepła? ☐ TAK ☐ NIE

Jeśli tak, to kiedy (proszę podać rok)?

Jaki jest koszt ogrzewania i podgrzania wody? (zł/rok)zł Brak danych ☐ Własny las ☐

Jaki jest koszt zużycia energii elektrycznej? (w zł/rok)

Informacje dotyczące termomodernizacji budynku:

Grubość ocieplenia podłogi na gruncie lub stropu nad piwnicą / garażem: ☐ 0 cm ☐ 5 cm ☐ 10 cm ☐ 15 cm ☐ inne

Grubość ocieplenia dachu/stropodachu: ☐ 0 cm ☐ 5 cm ☐ 10 cm ☐ 15 cm ☐ inne

Grubość ocieplenia ścian: ☐ 0 cm ☐ 5 cm ☐ 10 cm ☐ 15 cm ☐ inne

Dane o mieszkańcach:

Proszę określić podstawę zamieszkania: ☐ nieuregulowany stan prawny ☐ pełna własność
(proszę wybrać właściwe) ☐ prawo spółdzielcze-własnościowe ☐ najem
☐ prawo lokatorskie spółdzielcze ☐ lokal komunalny

Liczba osób w gosp. dom.: , w tym osób niepełnoletnich:

Czy uzyskiwane jest świadczenie 800+? ☐ TAK ☐ NIE

Czy co najmniej 1 z mieszkańców otrzymuje dodatek mieszkaniowy? ☐ TAK ☐ NIE

Czy co najmniej 1 z mieszkańców otrzymuje dodatek energetyczny? ☐ TAK ☐ NIE

Czy co najmniej 1 z mieszkańców otrzymuje zasiłek celowy lub specjalny zasiłek celowy lub inne rodzaje zasiłków/dodatków? ☐ TAK ☐ NIE

Czy w gospodarstwie domowym są osoby niepełnosprawne? ☐ TAK ☐ NIE

Czy co najmniej jeden z mieszkańców pobiera emeryturę? ☐ TAK ☐ NIE

Proszę wskazać jaki był średni miesięczny dochód gospodarstwa domowego na osobę w poprzednim roku? ☐ poniżej 1400,- zł na osobę (netto)

☐ od 1400,- zł do 1960 zł na osobę (netto)

☐ od 1960,- zł do 2200 zł na osobę (netto)

☐ powyżej 2200,- zł na osobę (netto)